कायदेविषयक मार्गदर्शन मोफत
संपर्क
ॲड. सिद्धार्थ
MVsc, MBA, LLM
मो नं ९४२२५३०४५१

RNI NO. MAHMAR/2020/84035

BAHUJAN SAURABHA

बहुजन सौरभ

गुरूवार ३० जुलै २०२६ | वर्ष : ६ | अंक : २१० | दैनिक | किंमत : ₹ ५/-

Thursday, 30 July 2026 | Year : 6 | Issue : 210 | Daily | Rate: Rs. 5/-

दि. ३० जुलै २०२६

१९४८- हिंदू कोड बिलावर राजेंद्र प्रसाद यांनी आक्षेप घेतला.
१९५३- मराठवाडा च्या बैठकीत शेड्युल कास्ट फेडरेशन डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे भाषण.
संकलन प्रा. यशवंत दुपटे

'अँटी पेपर लीक' विधेयक लोकसभेत मंजूर

नवी दिल्ली : सध्या संसदेचे पावसाळी अधिवेशन सुरू आहे. दरम्यान, आज (बुधवार) लोकसभेत प्रचंड गदारोळात आणि विरोधकांच्या घोषणाबाजीत 'पब्लिक एक्झामिनेशन्स (अन्फेअर मीन्स) अमेंडमेंट बिल, २०२६' (अँटी पेपर लीक सुधारणा विधेयक) मंजूर करण्यात आले. लोकसभा अध्यक्ष ओम बिरला यांनी अँटी पेपर लीक सुधारणा विधेयक मंजूर झाल्याची घोषणा केली. यानंतर, लोकसभेचे कामकाज ३० जुलै सकाळी ११ वाजेपर्यंत स्थगित करण्यात आले आहे. महत्वाचे म्हणजे, संसदेत पक्ष आणि विरोधी पक्ष यांच्यात साधारणपणे दोन दिवस चाललेल्या चर्चेनंतर हे विधेयक ध्वनिमताने मंजूर करण्यात आले. यापूर्वी, लोकसभेतील विरोधी पक्षनेते खासदार राहुल गांधी आणि विरोधकांच्या काही विधानांमुळे संसदेत सत्ताधारी तथा विरोधकांमध्ये जोरदार खडाजंगी बघायला मिळाली.- केंद्रीय मंत्री जितेंद्र सिंह यांनी लोकसभेत हे विधेयक मांडले. दरम्यान त्यांनी विरोधकांच्या भूमिकेवर आक्षेप घेत, थेट हल्ला चढवला. ते म्हणाले, 'विरोधी पक्षाचे वर्तन अत्यंत निराशाजनक आहे. प्रधानमंत्री नरेंद्र मोदी यांची वचनबद्धता दर्शवणाऱ्या, अशा या गंभीर आणि महत्त्वाच्या विधेयकावर विधायक सूचना देण्याऐवजी, विरोधी पक्ष केवळ राजकारण करत आहे. विरोधी पक्षनेत्यांनी वापरलेली भाषा अत्यंत असंसदीय आहे. ती भाषा एवढी अयोग्य होती की, मी तिचा पुन्हा उल्लेखही करू इच्छित नाही. जे कोणी स्वतःला सुशिक्षित आणि संसदीय संकेतांचे जानकार समजतात, त्यांना हे माहित असायला हवे की, सभागृहात अशी भाषा वापरली जाऊ शकत नाही. सिंह पुढे म्हणाले, विरोधी पक्षनेत्याने देशातील तरुणांना मूर्ख म्हणणे, अत्यंत दुर्दैवी आहे. ते म्हणाले, 'देशाचे भविष्य असलेल्या या तरुणांना 'मूर्ख' म्हणण्यापेक्षा अधिक दुर्दैवी काय असू शकते? मला आश्चर्य वाटते की, त्यांना संसदीय कामकाजाचे मूलभूत नियम आणि शिष्टाचार तरी माहीत आहेत की नाही?' असा सवालही त्यांनी केला.

आवाजी मतदानाने सार्वजनिक परीक्षा सुधारणा विधेयक झाले मंजूर

नवी दिल्ली : बुधवारी लोकसभेने विरोधी पक्षांच्या गदारोळात सार्वजनिक परीक्षा (गैरप्रकारांना प्रतिबंध) सुधारणा विधेयक, २०२६ आवाजी मतदानाने मंजूर केले. विधेयकावरील चर्चेदरम्यान, जंतर मंतर येथे विद्यार्थ्यांवर झालेल्या कथित गोळीबारावर काँग्रेस खासदार राहुल गांधी यांनी केलेल्या वक्तव्यावरून आणि केंद्रीय गृहमंत्री अमित शाह यांच्यावरील आरोपांवरून सभागृहात जोरदार शाब्दिक चकमक झाली. असे असूनही, सरकारने विधेयक मंजूर करून घेतले. सरकारने म्हटले आहे की, ही सुधारणा सार्वजनिक परीक्षांना निष्पक्ष, पारदर्शक आणि विश्वासार्ह बनवण्याच्या दिशेने उचललेले आणखी एक भक्कम पाऊल आहे. विधेयकावरील चर्चेला प्रतिसाद देतांना केंद्रीय मंत्री जितेंद्र सिंह म्हणाले की, नीट पेपरफुटी प्रकरणात सरकारने जलद कारवाई केली असून परीक्षा प्रणालीची विश्वासार्हता टिकवून ठेवण्यासाठी सरकार पूर्णपणे कटिबद्ध आहे. ते म्हणाले की, ही दुरुस्ती भूतकाळातील अनुभवांमधून शिकून कायदा अधिक मजबूत करण्याच्या सरकारच्या दृष्टिकोनाचे प्रतिबिंब आहे. ते म्हणाले की, २०२४ मध्ये पेपरफुटी विरोधी कायदा लागू झाल्यापासून आतापर्यंत ५२ एफआयआर नोंदवण्यात आले आहेत. विधेयकावरील चर्चेदरम्यान राहुल गांधी म्हणाले की, विद्यार्थी आंदोलन हे राग, हिंसा किंवा द्वेषाची अभिव्यक्ती नसून, देशातील तरुणांच्या भावना आणि चिंतांची अभिव्यक्ती आहे. ते म्हणाले की, भाजपसह प्रत्येक राजकीय पक्षाने विद्यार्थ्यांचे म्हणणे ऐकले पाहिजे. राहुल गांधी म्हणाले की, जर भाजप नेत्यांनी त्यांच्या मुलांना विचारले की ही आंदोलने का होत आहेत, तर त्यांनाही विद्यार्थ्यांच्या चिंता समजतील.

'वंदे मातरम' विधेयक राज्यसभेत मंजूर

नवी दिल्ली : राज्यसभेने बुधवारी 'राष्ट्रीय सन्मानाचा अपमान प्रतिबंधक (सुधारणा) विधेयक, २०२६' मंजूर केले. या सुधारणेमुळे आता 'वंदे मातरम' या राष्ट्रगीताला कायदेशीर संरक्षण मिळेल. विधेयकानुसार, राष्ट्रगीताचा हेतुपुरस्सर अपमान करणे किंवा ते गाण्यास अडथळा आणणे हा आता फौजदारी गुन्हा मानला जाईल. विरोधी पक्षांचा विरोध आणि गदारोळात हे विधेयक मंजूर करण्यात आले. ही दुरुस्ती 'राष्ट्रीय सन्मानाचा अपमान प्रतिबंधक कायदा, १९७१' ची व्याप्ती वाढवते. आतापर्यंत, राष्ट्रध्वज, संविधान आणि राष्ट्रगीत 'जन गण मन' यांना या कायद्यांतर्गत कायदेशीर संरक्षण होते. आता, 'वंदे मातरम' या राष्ट्रगीताचाही यात समावेश करण्यात आला आहे.

मी भाजप आणि आरएसएसची कधीही माफी मागणार नाही : राहुल गांधी

नवी दिल्ली : राहुल गांधी यांनी आज दिल्लीत पत्रकार परिषद घेतली. या पत्रकार परिषदेदरम्यान, त्यांनी सरकारवर आपल्याला सभागृहात बोलू न दिल्याचा आरोप केला. 'विद्यार्थ्यांवरील अत्याचारांसाठी अमित शाह जबाबदार आहेत, असे मी म्हणालो होतो, असे त्यांनी मला सांगितले. त्यामुळेच मला बोलू दिले नाही. मी माफी मागितल्यास माझे भाषण पुढे चालू ठेवता येईल, असे आश्वासन मला देण्यात आले होते. मी भाजप आणि आरएसएसची कधीही माफी मागणार नाही. त्यांनी हे समजून घेतले पाहिजे.' ते पुढे म्हणाले की, विरोधी पक्षनेता म्हणून देशाच्या समस्यांवर बोलणे ही माझी जबाबदारी आहे. आणि सध्याची सर्वात मोठी समस्या म्हणजे विद्यार्थ्यांवरील अत्याचार. मी यावर बोलेन. तिथे विद्यार्थ्यांना काठ्यांनी मारहाण केली जात होती, इतकेच नाही तर त्या काठ्यांमध्ये खिळेही होते. त्यांना ही कल्पना कुठून सुचली? पोलीस अधिकारी मुली आणि मुलांना कसे मारहाण करतात, हे अनेक व्हिडिओंमध्ये दिसत.

राहुल गांधींनी केली 'आंधळा भक्त' या शब्दाची व्याख्या

नवी दिल्ली : बुधवारी संसदेच्या पावसाळी अधिवेशनादरम्यान, विरोधी पक्षनेते राहुल गांधी यांनी लोकसभेत केंद्र सरकारवर हल्ला चढवला. त्यांनी एका विद्यार्थ्यासोबत झालेल्या संभाषणाचा उल्लेख करत 'विद्यार्थी, मूर्ख आणि आंधळा भक्त' असे तीन प्रकार सांगितले. राहुल गांधी म्हणाले, 'मी विचारले की आंधळ्या भक्ताची व्याख्या काय आहे. तो म्हणाला की, जो मोठ्या प्रतिमेसह असलेल्या या मूर्खाला देव मानतो, तो आंधळा भक्त असतो.' यानंतर लोकसभेत काही काळ गदारोळ झाला.

भोपाळमध्ये शेतकऱ्यांची दीर्घकालीन आंदोलनाची घोषणा

भोपाळ : मध्य प्रदेशची राजधानी भोपाळ, एका मोठ्या शेतकरी आंदोलनाचे केंद्र बनले आहे. सुमारे दोन हजार शेतकरी धान्याची पोती, अंथरूण-पांघरूण, स्वयंपाकाची भांडी आणि आठवड्याभराचे शिधावाटप घेऊन राजधानीच्या बाहेरील भागात पोहोचले आहेत. मंगळवारी, शेतकऱ्यांनी शहराच्या दक्षिण टोकावरील पोलिसांचे अडथळेही तोडले. हे आंदोलन आता मुख्यमंत्री मोहन यादव यांच्या सरकारसमोरील या वर्षातील सर्वात मोठ्या राजकीय आव्हानांपैकी एक मानले जात आहे.

संयुक्त किसान मोर्चाच्या बॅनरखाली १९ शेतकरी संघटनांचे प्रतिनिधी या आंदोलनात सहभागी होत आहेत. जोपर्यंत सरकार मूग पिकाची १००% खरेदी जाहीर करत नाही आणि खत वितरणाशी संबंधित समस्या सोडवत नाही, तोपर्यंत आपले आंदोलन सुरूच राहील, असे शेतकऱ्यांनी स्पष्टपणे सांगितले आहे.

वास्तविक पाहता, किमान आधारभूत किमतीवर (MSP) मूग पिकाची १००% खरेदी व्हावी, ही शेतकऱ्यांची प्रमुख मागणी आहे. शेतकरी संघटनांचे म्हणणे आहे की, केंद्र सरकार तूर, उडीद आणि मसूर यांसारखी सर्व कडधान्ये किमान आधारभूत किमतीवर खरेदी करत असताना, मूग खरेदी मात्र अजूनही भाव आधार योजनेअंतर्गत केली जाते. ही योजना राज्याच्या अंदाजित उत्पादनाच्या केवळ २५% खरेदीला मर्यादित करते. शेतकऱ्यांचे म्हणणे आहे की, या मर्यादेमुळे त्यांना आपला मोठा माल खुल्या बाजारात विकण्यास भाग पडते, जिथे भाव किमान आधारभूत किमतीपेक्षा खूपच कमी असतो. २०२६-२७ या वर्षासाठी मूग पिकाची किमान आधारभूत किंमत प्रति क्विंटल ८,७६८ रुपये निश्चित करण्यात आली आहे, परंतु त्यांना बाजारात त्यापेक्षा खूपच कमी भाव मिळत आहे.

शेतकरी नेते संतोष पटवारी म्हणतात की, शेतकरी गेल्या २० दिवसांपासून सतत आंदोलन करत आहेत. सरकारला अनेक निवेदने पाठवण्यात आली, परंतु कोणताही ठोस प्रतिसाद मिळाला नाही. परिणामी, शेतकऱ्यांकडे भोपाळकडे मोर्चा काढून मुख्यमंत्र्यांच्या निवासस्थानी पोहोचण्याशिवाय पर्याय उरला नाही.

या आंदोलनाची सुरुवात नर्मदापुरम येथून झाली. शेतकरी प्रथम सेठानी घाटावर जमले आणि भोपाळच्या दिशेने मोर्चा काढला. सुरुवातीला प्रशासनाने त्यांना थांबवण्याचा प्रयत्न केला, परंतु नंतर बॅरिकेट हटवून त्यांना पुढे जाऊ दिले. मंगळवारी, शेतकरी ओबैदुल्लागंज आणि रायसेनमार्गे राजधानीच्या जवळ पोहोचले. पोलिसांनी टोल प्लाझा आणि मंडीदीप सीमेसह अनेक ठिकाणी पुन्हा बॅरिके उभारले आणि शेतकरी नेत्यांना निवेदने सादर करून परत येण्याचे आवाहन केले, परंतु शेतकरी आपल्या मागण्यांवर ठाम राहिले.

शेतकरी संघटनांचा आरोप आहे की, रायसेन, विदिशा, हरदा, नर्मदापुरम आणि बुधनी यांसारख्या जिल्ह्यांमधून येणाऱ्या समर्थकांना रोखण्यासाठी प्रशासन गावाबाहेर जाणाऱ्या रस्त्यांवरही बॅरिके उभारत आहे. तथापि, प्रशासनाने हे आरोप फेटाळून लावले असून, पोलीस बंदोबस्त केवळ कायदा व सुव्यवस्था राखण्यासाठी असल्याचे म्हटले आहे.

या आंदोलनामुळे ग्रामीण भागातील वाढता असंतोषही उघड झाला आहे. शेतकरी संघटनांच्या मते, खरेदीतील विलंब, मर्यादित कोटा, नोंदणीतील अडचणी आणि खतांची टंचाई यांसारख्या समस्या कायम आहेत. वाढता खर्च आणि कमी बाजारभावांमुळे चांगले उत्पन्न मिळूनही शेतकऱ्यांना तोटा सहन करावा लागत आहे.

महत्वाच्या बातम्या

सर्वोच्च न्यायालयाने माजी प्रधानमंत्री मनमोहन सिंग यांना दिली क्लीन चिट

नवी दिल्ली : सर्वोच्च न्यायालयाने बुधवारी दिवंगत माजी पंतप्रधान डॉ. मनमोहन सिंग यांच्यावरील कोळसा खाण वाटप प्रकरण पूर्णपणे बंद केले. सर्वोच्च न्यायालयाने त्यांना आणि इतर आरोपींना बोलावणारा विशेष न्यायालयाचा आदेश रद्द केला. तसेच, डॉ. सिंग यांना निर्दोष ठरवणारा सीबीआयचा अहवालही न्यायालयाने स्वीकारला. सरन्यायाधीश सूर्यकांत, न्या. जॉयमाल्य बागची आणि न्या. व्ही. मोहना यांचा समावेश असलेल्या खंडपीठाने या प्रकरणाची सुनावणी केली. खंडपीठाने सीबीआयने दाखल केलेले दोन्ही क्लोजर रिपोर्ट कायम ठेवले. सर्वोच्च न्यायालयाने म्हटले की, सीबीआयचा क्लोजर रिपोर्ट रद्द करण्यासाठी आणि डॉ. मनमोहन सिंग यांना समन्स बजावण्यासाठी कनिष्ठ न्यायालयाकडे कोणताही ठोस आधार नव्हता. सर्वोच्च न्यायालयाने स्पष्टपणे सांगितले की, प्रकरणाची तपासणी केल्यानंतर हे स्पष्ट झाले आहे की, सीबीआयचा अहवाल कार्यपद्धतीनुसार पूर्णपणे अचूक होता. त्यामुळे, खटला पुढे चालवण्याचे कोणतेही समर्थन नाही.

उत्तर प्रदेशात मान्सूनचा कहर...

लखनऊ : उत्तर प्रदेशातील हवामानातील बदलामुळे लोकांना कडक ऊन आणि दमटपणापासून मोठा दिलासा मिळाला आहे. मंगळवारी पश्चिम उत्तर प्रदेश आणि तराई प्रदेशातील अनेक भागांमध्ये मुसळधार पावसाची नोंद झाली. मेरठमध्ये सर्वाधिक ८०.८ मिमी पावसाची नोंद झाली, त्याखालोखाल बिजनौरमध्ये ८० मिमी, शाहजहानपूरमध्ये ७९ मिमी आणि कानपूरमध्ये ७९ मिमी पावसाची नोंद झाली. हवामान विभागाच्या मते, मान्सूनचा पट्टा सध्या सामान्य स्थितीत आहे, त्यामुळे बुधवारीही राज्यातील १५ जिल्ह्यांमध्ये मध्यम ते मुसळधार पाऊस सुरू राहण्याची शक्यता आहे

डिंपल यांचे संसदेबाहेर दानपेटी घेऊन अनोखे आंदोलन

नवी दिल्ली : अयोध्या राम मंदिर निधीतील कथित गैरव्यवहाराचा निषेध करण्यासाठी आणि सरकारची कोंडी करण्यासाठी समाजवादी पक्षाच्या खासदार डिंपल यादव यांनी संसद परिसराबाहेर हातात दानपेटी घेऊन अनोखे आंदोलन केले. डिंपल यादव संसदेच्या मकर द्वारावर हातात एक टीनचा डबा (सांकेतिक दानपेटी) घेऊन पोहोचल्या. त्यांनी तिथे हजर असलेले सपा खासदार आणि माध्यम प्रतिनिधींना मिश्कीलपणे 'चला, आधी चंदा द्या, दान टाका' असे आवाहन केले. आंदोलनादरम्यान सपा खासदारांच्या हातात 'चंदा चोर, गादी सोडा'च्या घोषणांचे फलक होते आणि त्यांनी भाजप सरकारविरोधात जोरदार घोषणाबाजी केली.

आम्ही लवकरच पुन्हा रस्त्यावर उतरू : अभिजीत दीपके

नवी दिल्ली : झुरळ जनता पक्षाने (सीजेपी) पुन्हा एकदा देशव्यापी आंदोलनाचा इशारा दिला आहे. पेपरफुटीच्या निषेधात सहभागी असलेल्या विद्यार्थ्यांविरुद्ध दाखल केलेले एफआयआर मागे घेण्याच्या आपल्या आश्वासनावरून केंद्र सरकार माघार घेत असल्याचा आरोप पक्षाने केला आहे. आपल्या प्रयत्नांना पाठिंबा देण्यासाठी सरकार सर्वोच्च न्यायालयाच्या अलीकडील टिप्पणींचा आधार घेत आहे, असे सीजेपीचे म्हणणे आहे. सीजेपीचे संस्थापक अभिजित दीपके म्हणाले की, जर विद्यार्थ्यांचा छळ थांबला नाही आणि त्यांच्याविरुद्ध दाखल केलेले खटले मागे घेतले नाहीत, तर पक्ष लवकरच पुन्हा रस्त्यावर उतरेल. ते म्हणाले, '२० जुलै रोजी विद्यार्थ्यांना पोलिसांच्या लाठीचार्जला आणि रक्तपाताला सामोरे जावे लागले. यानंतरही जर सरकार जागे झाले नाही आणि तरुणांचा छळ सुरूच राहिला, तर आम्ही लवकरच पुन्हा रस्त्यावर उतरू.' हे विधान अशा वेळी आले आहे, जेव्हा सर्वोच्च न्यायालयाने पेपरफुटी आंदोलनाशी संबंधित प्रकरणांची सुनावणी करताना शांततापूर्ण आंदोलकांवर कोणतीही दंडात्मक कारवाई न करण्याचे निर्देश दिले आहेत. तसेच, न्यायालयाने कोणताही गुन्हेगारी रेकॉर्ड नसलेल्या आंदोलकांना सोडण्याचे आदेश दिले आणि यापूर्वी दाखल केलेल्या एफआयआरचा तपास सुरू ठेवण्यास सीजेपीचे प्रवक्ते सौरभ दास यांनी दावा केला की, सरकारने यापूर्वी शांततापूर्ण आंदोलकांविरुद्ध नवीन एफआयआर दाखल केले जाणार नाहीत आणि जुने खटलेही मागे घेतले जातील, असे सार्वजनिकरित्या आश्वासन दिले होते. पण आता सरकार सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशाचा हवाला देत आहे आणि हे प्रकरण न्यायप्रविष्ट असल्याचे सांगत आहे. दास म्हणाले, 'मंगळवारपर्यंत सरकार लेखी आश्वासन देईल अशी आम्हाला आशा होती, पण तसे झाले नाही. सरकार सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशाचे निमित्त करून आपल्या आश्वासनावरून माघार घेत आहे.'

महाराष्ट्रात आतापर्यंत २,००० शाळा झाल्या बंद

मुंबई : शिवसेना (यूबीटी) खासदार संजय राऊत यांनी महाराष्ट्राची शिक्षण व्यवस्था आणि नीट पेपरफुटी प्रकरणासह अनेक मुद्द्यांवर भाष्य केले आहे.

'पेपरफुटी विरोधी' विधेयकाविषयी पत्रकारांशी बोलताना राऊत म्हणाले, 'महाराष्ट्रामध्ये २,००० सरकारी शाळा आधीच बंद झाल्या आहेत. महाराष्ट्रातील सरकार असो किंवा देशात इतर कुठेही, जिथे भाजप सत्तेत आहे, तिथे ते सर्वात महत्त्वाच्या विषयाबाबत म्हणजेच शिक्षणाबाबत किती गंभीर आहेत हे आपल्याला दिसून येते. एकेकाळी महाराष्ट्राला शिक्षण क्षेत्रात एक आदर्श राज्य मानले जात होते, पण आज २,००० शाळा बंद झाल्या आहेत.' ते म्हणाले, 'कालच पुणे विद्यापीठ आणि आसपासच्या परिसरात बनावट पदवी घोटाळा उघडकीस आला. गुणपत्रिका घोटाळाही झाला आणि टीईटी व एमपीएससी परीक्षेचे पेपर फुटले. ही महाराष्ट्रातील परिस्थिती आहे. देवेंद्र फडणवीस यांच्या नाकासमोर शिक्षण विभागात कोट्यवधी रुपयांचा घोटाळा होत आहे आणि आता ते आम्हाला उपदेश देण्यासाठी हे विधेयक आणत आहेत.'

संजय राऊत म्हणाले,]नीट पेपरफुटी प्रकरणातील निम्म्याहून अधिक गुन्हेगार पुणे आणि लातूरचे आहेत.' त्यांनी आरोप केला, 'पेपर तयार करणारे लोक भाजपचे आहेत. एका विशिष्ट विचारसरणीच्या लोकांना पेपर तयार करण्यासाठी नेमले जाते. पैसे कमावण्यासाठी त्यांच्याच कार्यकर्त्यांना कामावर ठेवले जाते.' ते म्हणाले, 'महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस हे सर्वोत्तम शिक्षणमंत्री होऊ शकतात. त्यांना येथे आणले पाहिजे. प्रधानमंत्री मोदींनीही त्यांना सांगितले आहे की त्यांनी यायचे आहे, मग उशीर कशासाठी? देवेंद्र फडणवीस यांच्यासारख्या सुशिक्षित लोकांना शिक्षणमंत्री बनवले पाहिजे.'

दिल्ली विद्यापीठाच्या नामांकित कॉलेजमध्ये शॉर्ट्स घालण्यावर बंदी

नवी दिल्ली : दिल्ली विद्यापीठ कोणत्या न कोणत्या कारणांनी कायम चर्चेत असते. काही दिवसांपूर्वी दिल्ली विद्यापीठाच्या एका निर्णयावरून मोठा वाद झाला होता. विद्यार्थी आणि प्राध्यापकांसाठी एक सूचना जारी करत जंतरमंतर झालेल्या आंदोलनात सहभागी न होण्याचे निर्देश विद्यापीठाने दिले होते, अन्यथा कायदेशीर कारवाईचा इशाराही दिला होता. यावरून विद्यापीठ प्रशासनावर मोठ्या प्रमाणात टीका झाली होती.

या वादानंतर आता दिल्ली विद्यापीठाच्या सेंट स्टीफन्स कॉलेजमध्ये शॉर्ट्स घालण्यावर बंदी घालण्यात आली आहे. तसेच कॉलेज कॅम्पसच्या अनेक भागांत नवीन नियम लागू करण्यात आले आहेत. नवीन शैक्षणिक सत्राच्या पहिल्याच दिवशी सेंट स्टीफन्स कॉलेजने हे नवीन नियम लागू केल्याने नव्या वादाला तोंड फुटले आहे. वृत्तानुसार, दिल्ली विद्यापीठाच्या सेंट स्टीफन्स कॉलेज प्रशासनाने कॉलेजच्या कॅम्पसमध्ये शॉर्ट्स घालण्यास बंदी करण्यात आल्याचे निर्देश जारी केले आहेत. या संदर्भात कॉलेज प्रशासनाने परिपत्रक देखील जारी केले आहे. मात्र, या कॉलेजने जारी केलेल्या या नवीन नियमांचे अनेक विद्यार्थ्यांनी नवीन शैक्षणिक सत्राच्या पहिल्याच दिवशी उल्लंघन केले आहे. तसेच या निर्णयाचा अनेकांनी निषेध करत कॉलेज प्रशासनावर टीका केली आहे. काही विद्यार्थ्यांनी या आदेशाचं वर्णन 'नैतिक पोलीसगिरी' आणि 'आपल्या स्वातंत्र्यावर गदा' असं केलं आहे. तसेच काही विद्यार्थी आणि प्राध्यापकांच्या मते कॉलेज प्रशासनाने पहिल्यांदाच अशा प्रकारचा निर्णय घेतला आहे.

आयआयटी मुंबईच्या 20 वर्षीय विद्यार्थ्याची वसतिगृहात आत्महत्या

मुंबई : मंगळवारी रात्री उशिरा आयआयटी मुंबईच्या एका २० वर्षीय विद्यार्थ्याचा मृतदेह त्याच्या वसतिगृहातील खोलीत सापडल्याने खळबळ उडाली आहे. मृत विद्यार्थ्याची ओळख सोहेल राजकुमार संगवान अशी पटली असून, तो दिल्लीचा रहिवासी आणि आयआयटी मुंबईमध्ये मटेरियल सायन्सच्या दुसऱ्या वर्षाचा विद्यार्थी होता. सोहेल वसतिगृह क्रमांक ४ च्या चौथ्या मजल्यावर असलेल्या आपल्या खोलीत राहत होता. त्याचा मृतदेह चादरीने छताच्या पंख्याला लटकलेल्या अवस्थेत आढळला. पोलिसांनी खोलीतून प्रेमाशी संबंधित काही हस्तलिखित कविता जप्त केल्या आहेत. एकतर्फी प्रेमामुळे त्याने हे टोकाचे पाऊल उचलले का, याचा पोलीस तपास करत आहेत.

सोहेलच्या आईवडिलांनी त्याच्याशी फोनवर संपर्क साधण्याचा प्रयत्न केला तेव्हा ही घटना उघडकीस आली. वारंवार फोन करूनही कोणताही प्रतिसाद न मिळाल्याने कुटुंबीय घाबरले आणि त्यांनी आयआयटी मुंबई प्रशासनाशी संपर्क साधला. त्यानंतर वसतिगृहाचा सुरक्षा अधिकारी दुसऱ्या एका विद्यार्थ्यासोबत त्याच्या खोलीत गेला, जिथे दरवाजा उघडल्यावर सोहेल गळफास घेतलेल्या अवस्थेत आढळला. या घटनेची माहिती तात्काळ पवई पोलिसांना देण्यात आली. रात्री सुमारे ११:४५ वाजता पोलिसांचे एक पथक कॅम्पसमध्ये दाखल झाले, त्यांनी मृतदेह ताब्यात घेतला आणि शवविच्छेदनासाठी पाठवला. ही घटना मंगळवारी दुपारी घडली असावी, असा पोलिसांचा विश्वास आहे,

★ ज्वलंत विषयावरील ★

अनमोल संदर्भग्रंथ

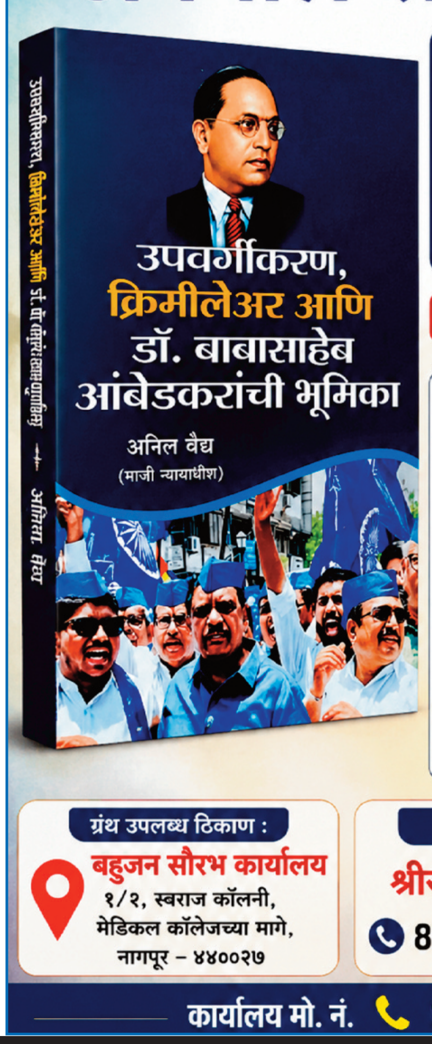

उपवर्गीकरण, क्रिमी लेअर आणि डॉ बाबासाहेब आंबेडकरांची भूमिका

बहुजन सौरभ कार्यालय, नागपूर येथे उपलब्ध

- आजच्या ज्वलंत सामाजिक विषयावर आधारित ह ह अभ्यासपूर्ण, संशोधनाधारित आणि संदर्भसमृद्ध ग्रंथ आता बहुजन सौरभ कार्यालय, नागपूर येथे उपलब्ध आहे.

ही अल्पावधात प्रकाशित दुसरी आवृत्ती आहे.

- हा ग्रंथ श्रीराम बनसोड यांनी वाचकांसाठी नागपूर येथे उपलब्ध करून दिला अशून, जिज्ञासू वाचक, विद्यार्थी, अभ्यासक आणि सामाजिक कार्यकर्त्यांनी बहुजन सौरभ कार्यालयातून हा ग्रंथ अवश्य घ्यावा, असे आवाहन त्यांनी केले आहे.

ग्रंथ उपलब्ध ठिकाण : बहुजन सौरभ कार्यालय, १/२, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर – ४४००२७

संपर्क : श्रीराम बनसोड 8208617748

ग्रंथाचे देणगीमूल्य : फक्त ₹60

कार्यालय मो. नं. 9422860648

आसाम बुडाला, आता समुद्रातून येणार आणखी एक वादळ?

मध्य भारतावर संकट

दिसपूर : गेल्या काही दिवसांपासून देशभरात मान्सून बऱ्यापैकी सक्रिय झाला आहे. तसेच अनेक राज्यांत सातत्याने पाऊस पडत आहे. आसाममध्ये मुसळधार पावसामुळे पूरस्थिती निर्माण झाली आहे. तर मध्य भारतातही पावसाचा जोर वाढला आहे. त्यामुळे आता समुद्रातूनही एखाद वादळ येणार नाही ना, अशी भीती लोकांना वाटत आहे. यादरम्यान, इस्रोच्या उपग्रहांनी अंतराळातून जी छायाचित्रे पाठवली आहेत. त्यामधून हवामानाचे पूर्ण चित्र स्पष्ट झाले आहे.

या सॅटेलाईटमधून मिळालेल्या नव्या छात्राचित्रांचा अभ्यास केल्यावर समुद्रात आता कुठलेही नवे वादळ तयार झालेले नाही. तर जुनीच सिस्टिम ताशी १२ किमी अशा संथ वेगाने जमिनीच्या दिशेने आगेकूच करत आहे. मात्र दिलासादायक बाब म्हणजे बंगालचा उपसागर आणि अरबी समुद्र अशा दोन्ही बाजूंना

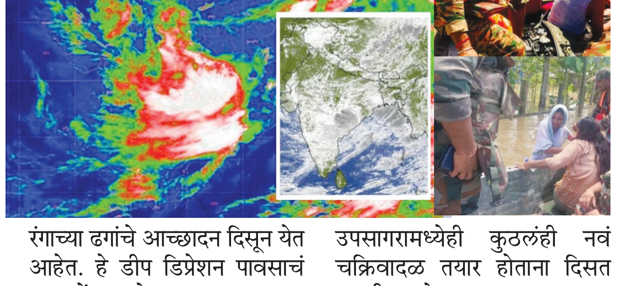

सध्यातरी कुठल्याही नव्या चक्रिवादळाच्या निर्मितीचे संकेत मिळत नाही आहेत.

इस्रोचा हवामान उपग्रह इनसॅट-३डीआरकडून २९ जुलै रोजी ४.४५ ते ५.१२ दरम्यान, घेण्यात आलेल्या फोटोमधून हवामानाची सद्यस्थिती दिसून येत आहे. सध्या छत्तीसगड, ओडिशा आणि मध्य प्रदेशच्या परिसरावर पांढऱ्या आणि गुलाबी रंगाच्या ढगांचे आच्छादन दिसून येत आहेत. हे डीप डिप्रेशन पावसाचं मुख्य केंद्र आहे.

दुसऱ्या चित्रात महाराष्ट्रातील पश्चिम घाट परिसरात पांढऱ्या रंगाचे आच्छादन दिसत आहे. हे सुद्धा कुठल्या वादळाचे संकेत नसून, जुनी सिस्टिम अरबी समुद्रातून बाष्प खेचून पश्चिम घाटावरील पर्वतांवर आदळवत आहेत. त्यामुळे पाऊस पडत आहे. तसेच बंगालच्या उपसागरामध्येही कुठलंही नवं चक्रिवादळ तयार होताना दिसत ननाही आहे. उपसागराच्या उत्तर भागात चार दिवसांपूर्वी एक डिप्रेशन तयार झाले होते ते आता शांत झालं आहे. तर अरबी समुद्रात या आठवड्याच्या सुरुवातीला अरबी समुद्रावर हवेची चक्रिवादळसदृष्य जी परिस्थिती निर्माण झाली होती. ती आता कमकुवत झाली आहे

30 July 2026 page 02_Layout 1 29-07-2026 04:18 PM Page 1

बहुजन सौरभ **संपादकीय**

एक तासाचा पाऊस... नागपूरची पोलखोल !

अवघा एक तास. होय, केवळ एक तास झालेल्या मुसळधार पावसाने नागपूर शहराचा खरा चेहरा संपूर्ण राज्यासमोर उघडा पाडला. रस्ते नव्हे, तर नद्या वाहू लागल्या. चौकांचे तलाव झाले. शेकडो वाहने पाण्याखाली गेली. शाळकरी विद्यार्थ्यांना रेस्क्यू करावे लागले. काही भागात बोटींचा वापर करण्याची वेळ आली. दुकाने, घरे, कार्यालये जलमय झाली. वाहतूक पूर्णपणे ठप्प झाली आणि नागरिकांच्या मनात एकच प्रश्न घोंगावत राहिला, ‘हेच का स्मार्ट सिटी? हेच का विकासाचे मॉडेल?’ नागपूर हे महाराष्ट्राच्या मुख्यमंत्र्यांचे शहर आहे. हेच शहर केंद्रीय मंत्री नितीन गडकरी यांच्या मतदारसंघाचे आहे. नागपूरला देशातील सर्वाधिक वेगाने विकसित होणाऱ्या शहरांपैकी एक म्हणून सादर केले जाते. हजारो कोटी रुपयांच्या विकासकामांचा गाजावाजा केला जातो. मग एका तासाच्या पावसाने संपूर्ण व्यवस्था गुडघ्यावर का आली? हा प्रश्न राजकीय नाही; तो जनतेच्या जगण्याचा प्रश्न आहे. नागपूरमध्ये रस्ते झाले, उड्डाणपूल झाले, मेट्रो आली, चौकांचे सौंदर्यीकरण झाले, स्मार्ट सिटीचे फलक लागले; पण पावसाचे पाणी वाहून जाण्यासाठी आवश्यक असलेली ड्रेनेज व्यवस्था का उभी राहिली नाही? पावसाच्या पाण्याचा निचरा हा शहर नियोजनाचा मूलभूत भाग असतो. जर तोच अपयशी ठरत असेल, तर विकासाच्या दाव्यांचे काय मूल्य? दरवर्षी पावसाळ्यापूर्वी नाले सफाईवर कोट्यवधी रुपये खर्च झाल्याचे सांगितले जाते. मग नाले तुंबले कसे? पाणी तासन्तास रस्त्यांवर साचले कसे? याचा अर्थ दोनच असू शकता, कामे निकृष्ट झाली किंवा झालीच नाहीत. दोन्ही परिस्थिती जनतेची फसवणूक करणाऱ्या आहेत. त्यामुळे या खर्चाचे स्वतंत्र तांत्रिक आणि आर्थिक लेखापरीक्षण झालेच पाहिजे. आज नागपूरच्या नागरिकांना फक्त पावसाने त्रास दिलेला नाही; तर प्रशासनाच्या निष्काळजीपणाने त्रास दिला आहे. एका बाजूला विकासाचे भव्य दावे आणि दुसऱ्या बाजूला विद्यार्थ्यांना बोटीने बाहेर काढण्याची वेळ, हा विरोधाभास लपविता येणार नाही. देशभरात रस्ते विकासाचे मॉडेल म्हणून नागपूरचा उल्लेख केला जातो. केंद्रीय मंत्री नितीन गडकरी यांनी देशभरात उत्कृष्ट महामार्ग उभारले, हा त्यांचा गौरव आहे. मात्र नागपूरकरांना असा प्रश्न विचारण्याचा पूर्ण अधिकार आहे की, ज्या शहराने देशाला विकासाचा मार्ग दाखवायचा आहे, त्या शहरातील पावसाच्या पाण्याचा प्रश्न अजूनही कायम का आहे? हा प्रश्न व्यक्तीविरोधी नाही; तो लोकप्रतिनिधी आणि प्रशासनाच्या उत्तरदायित्वाशी संबंधित आहे. मुख्यमंत्र्यांनीही या घटनेकडे केवळ नैसर्गिक आपत्ती म्हणून पाहून चालणार नाही. नागपूर हे त्यांचेही शहर आहे. शहर नियोजन, महानगरपालिका, पायाभूत सुविधा आणि आपत्ती व्यवस्थापन या सर्व यंत्रणा शासनाच्या अखत्यारीत आहेत. त्यामुळे जबाबदारीही स्वीकारावी लागेल. केवळ पाहणी दौरे, बैठका आणि चौकशी समित्या हा उपाय नाही. दोषी अधिकारी, कंत्राटदार आणि कामातील त्रुटी यांच्यावर ठोस कारवाई झाली पाहिजे. आज जनमानसात आणखी एक चर्चा सुरू आहे, नियोजनाचा अभाव, आधुनिक तंत्रज्ञानाचा अपुरा वापर आणि वाढता भ्रष्टाचार यामुळेच का नागपूरची ही अवस्था झाली? हा संशय दूर करण्यासाठी शासनाने सर्व विकासकामांची पारदर्शक चौकशी करून अहवाल जनतेसमोर ठेवला पाहिजे. लोकशाहीत प्रश्न विचारणे हा गुन्हा नाही; उलट उत्तर देणे ही सत्तेची जबाबदारी आहे. हवामान बदलामुळे अतिवृष्टीचे प्रमाण वाढत आहे. त्यामुळे शहरांचे नियोजनही बदलावे लागेल. जुन्या ड्रेनेज प्रणाली, बंद पडलेले नैसर्गिक नाले, अनियंत्रित काँक्रीटीकरण आणि अतिक्रमणे यामुळे भविष्यातील संकटे आणखी गंभीर होऊ शकतात. म्हणून नागपूरसाठी स्वतंत्र Urban Flood Management Plan, आधुनिक पंपिंग स्टेशन, रेनवॉटर मॅनेजमेंट, जलमार्गांचे पुनरुज्जीवन आणि डिजिटल पूर इशारा प्रणाली तातडीने उभारणे ही काळाची गरज आहे. आज नागपूरकरांना घोषणा नकोत; हमी हवी आहे. आश्वासने नकोत; कृती हवी आहे. प्रत्येक पावसात शहर बुडणार असेल, तर हजारो कोटी रुपयांच्या विकासकामांचे औचित्य काय? नागपूरची जनता कर भरते, नियम पाळते आणि विकासासाठी सहकार्य करते. त्याबदल्यात तिला सुरक्षित, सक्षम आणि नियोजनबद्ध शहर मिळणे हा तिचा घटनात्मक अधिकार आहे. एका तासाच्या पावसाने नागपूरचा केवळ वाहतूक व्यवस्थेचा बोजवारा उडविला नाही, तर विकासाच्या दाव्यांचीही कठोर परीक्षा घेतली आहे. आता निर्णय सत्ताधाऱ्यांच्या हातात आहे. ते जनतेच्या प्रश्नांना उत्तर देतील की पुन्हा पुढील पावसाची वाट पाहतील? कारण लक्षात ठेवा - पाऊस दोषी नसतो; दोषी असते ती नियोजनशून्यता आणि जेव्हा नियोजन अपयशी ठरते, तेव्हा त्याला विकास नव्हे तर प्रशासनाचे अपयश म्हणतात. ●●

डॉ. बाबासाहेब सर्वांचेच झाले !

जयभीम जंतर-मंतरवरील विद्यार्थी आंदोलनाने दिलेला लोकशाहीचा नवा संदेश

दिल्लीतील जंतर-मंतरवर झालेल्या विद्यार्थी आंदोलनाने केवळ शिक्षण क्षेत्रातील प्रश्नांनाच राष्ट्रीय पटलावर आणले नाही, तर भारतीय लोकशाही, संविधानिक मूल्ये आणि डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या विचारांच्या व्यापक स्वीकाराचीही नवी नांदी दिली. या आंदोलनातील सर्वात लक्षणीय बाब म्हणजे विविध जाती, धर्म, भाषा आणि प्रदेशांतील विद्यार्थ्यांनी एकाच विचारपीठावर उभे राहून ‘जय भीम’चा घोष केला. हा घोष केवळ एका समाजाचा न राहता भारतीय संविधानावर श्रद्धा असलेल्या प्रत्येक नागरिकाचा घोष ठरू शकतो, असा संदेश या आंदोलनातून उमटला. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना अनेकदा एका विशिष्ट समाजापुरते मर्यादित करण्याचा प्रयत्न झाला. परंतु डॉ. बाबासाहेबांचे संपूर्ण आयुष्य पाहिले, तर त्यांनी दलितांसह सर्व वंचित, शोषित आणि सामान्य भारतीयांच्या न्याय, समानता आणि मानवी प्रतिष्ठेसाठी संघर्ष केला. भारतीय संविधानाच्या माध्यमातून त्यांनी प्रत्येक नागरिकाला समान अधिकारांची हमी दिली. त्यामुळे डॉ. बाबासाहेब कोणत्याही एका समाजाचे नसून संपूर्ण राष्ट्राचे आहेत, हे पुन्हा अधोरेखित झाले.

एक काळ असा होता की, काही सामाजिक आणि राजकीय वातावरणामुळे इतर समाजातील अनेक तरुण डॉ. बाबासाहेबांचे नाव घेण्यासही कचरत होते. मात्र आज परिस्थिती बदलताना दिसत आहे. नव्या पिढीने व्यक्तिपूजेपेक्षा विचारांचा स्वीकार करण्यास सुरुवात केली आहे. जंतर-मंतरवरील आंदोलनात ‘जय भीम’चा घोष करणाऱ्या विद्यार्थ्यांनी हा बदल स्पष्टपणे दाखवून दिला. विचारांना जात नसते आणि संविधानाला धर्म नसतो, याची जाणीव तरुणाईला होत असल्याचे हे लक्षण मानावे लागेल. या आंदोलनाने आणखी एक महत्त्वाचा पैलू समोर आणला. लोकशाहीत नागरिकांना प्रश्न विचारण्याचा अधिकार आहे. सरकारवर टीका करणे, धोरणांविषयी मतभेद व्यक्त करणे किंवा शांततामय आंदोलन करणे हे लोकशाहीचे अविभाज्य घटक आहेत. लोकशाही केवळ निवडणुकांनी टिकत नाही; ती सतत जागृत राहणाऱ्या नागरिकांच्या सहभागाने मजबूत होत असते. म्हणूनच कोणत्याही आंदोलनाकडे केवळ कायदा-सुव्यवस्थेचा प्रश्न म्हणून न पाहता

त्यामागील कारणे समजून घेणे आवश्यक असते. या आंदोलनाच्या निमित्ताने माध्यमांची भूमिकाही चर्चेत आली. काही आंदोलकांनी वार्तांकनाबाबत नाराजी व्यक्त केली आणि माध्यमांनी सत्तेला प्रश्न विचारावेत की सत्तेची बाजू मांडावी, हा मूलभूत प्रश्न उपस्थित केला. लोकशाहीत स्वतंत्र आणि निष्पक्ष माध्यमे ही चौथा स्तंभ मानली जातात. त्यामुळे माध्यमांनीही जनतेचा विश्वास जपण्यासाठी वस्तुनिष्ठतेचा धागा कधीही सोडू नये. त्याचवेळी आंदोलनकर्त्यांनीही पत्रकारांविषयी सभ्य आणि संयमी वर्तन ठेवणे ही लोकशाही संस्कृतीचीच अपेक्षा आहे. आज देशातील तरुणांसमोर बेरोजगारी, शिक्षणातील असमानता, वाढती स्पर्धा आणि सामाजिक तणाव अशी अनेक आव्हाने आहेत. अशावेळी त्यांना विभाजनाच्या राजकारणापेक्षा समान संधी, गुणवत्तापूर्ण शिक्षण आणि न्याय्य व्यवस्था अधिक महत्त्वाची वाटते. म्हणूनच संविधानिक मूल्यांभोवती निर्माण होणारी एकजूट ही देशाच्या भविष्यासाठी आशादायक आहे.

अरविंद गेडाम
मो.7498564512

इतिहास सांगतो की, कोणतीही सत्ता कायमस्वरूपी नसते. परंतु विचार चिरंतन असतात. जनतेचा आवाज काही काळ दडपता येईल, पण कायमचा संपवता येत नाही. आंदोलनामागील वेदना आणि असंतोष समजून घेणे हे कोणत्याही उत्तरदायी शासनाचे कर्तव्य असते. बहुमत म्हणजे अमर्याद अधिकार नव्हे; तर अधिक मोठी जबाबदारी आहे. सत्तेची खरी ताकद विरोधकांना गप्प करण्यात नसून, त्यांचे प्रश्न ऐकून त्यावर उपाय शोधण्यात असते.

जंतर-मंतरवरील आंदोलनाचा सर्वात मोठा संदेश हा आहे की, भारतीय तरुणाई संविधानाच्या मूल्यांशी निष्ठावान आहे. स्वातंत्र्य, समता, बंधुता आणि न्याय ही केवळ संविधानातील शब्द नाहीत, तर नव्या भारताची दिशा आहेत. या मूल्यांचे सर्वात प्रभावी प्रतिनिधित्व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या विचारांतून होते. म्हणूनच डॉ. बाबासाहेबांना कोणत्याही एका समाजाच्या चौकटीत बंदिस्त करण्याचा प्रयत्न हा त्यांच्या कार्याचा अवमान ठरेल. ते भारतीय लोकशाहीचे शिल्पकार आहेत, सामाजिक न्यायाचे प्रणेते आहेत आणि आधुनिक भारताच्या वैचारिक पायाचे प्रमुख आधारस्तंभ आहेत. त्यांचे विचार जितके व्यापक होतील, तितकी भारतीय लोकशाही अधिक सशक्त होईल.

आज गरज आहे ती डॉ. बाबासाहेबांचे केवळ स्मरण करण्याची नाही, तर त्यांच्या संविधानिक मूल्यांचे आचरण करण्याची. समाजात समता वाढविणे, मतभेदांना संवादातून उत्तर देणे, लोकशाही संस्थांवर विश्वास दृढ करणे आणि प्रत्येक नागरिकाच्या प्रतिष्ठेचे रक्षण करणे, हेच डॉ. बाबासाहेबांना खरे अभिवादन ठरेल. डॉ. बाबासाहेब एका समाजाचे नाहीत; ते भारताच्या लोकशाहीचे संविधानिक निर्माते आहेत. म्हणूनच ‘जय भीम’ ही घोषणा सामाजिक न्याय, संविधान आणि मानवी समानतेवर विश्वास ठेवणाऱ्या प्रत्येक भारतीयाची घोषणा आहे. ●●

साद घालतो कबीर

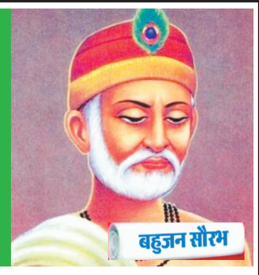

‘हिय हिरा की कोठरी
बार बार मत खोल
मिलै हिरा का जौहरी
तब हिरों की मोल’

येथे संत कबीर जनसामान्यांना एक अतिशय चांगला सल्ला देतांना दिसतात. आपल्यामध्ये अनेक गुण व अनेक कला असतात. कोणी उत्तम वक्ता असतो तर कोणी गायक... कोणी सुंदर नृत्य करतो तर एखादा चित्रकार असतो. हे झाले कलेबद्दल... आपल्या मधील प्रत्येकाजवळ कोणता ना कोणता निदान एक तरी चांगला गुण असतोच असतो. दानशूर, दयाळू, परोपकारी, शुर, वीर, निडर, प्रेमळ असे चांगले गुण कमी-जास्त प्रमाणात प्रत्येकांमध्ये असतात. कबीराच्या मते आपले हृदय हिऱ्यांनी अर्थात सुंदर गुणांनी भरलेले कोठी-गोदाम असते. परंतु हे गुण... ही कला योग्य व्यक्ती, पारखी व गुण ग्राहकाजवळ दाखवायची असते. समजा एखाद्याला चित्रकला-गायनाचे ज्ञान नाही त्याच्याजवळ आपली चित्रकला नेली किंवा त्याच्याजवळ आपण गायन केले तर तो आपली किंमत करणार नाही किंवा अयोग्य व्यक्तीजवळ आपण दानी, शुरता, निडरता इ.चांगले गुण प्रदर्शित केले त्याचा काही फायदा होणार नाही. थोडक्यात काय हिऱ्याची पारख असणाऱ्या हिरे पारख्याजवळच हिरा दाखवायचा असतो... दुसऱ्याला दाखवला तर तो त्याला काचेची वस्तू समजण्याची शक्यता असते.

कबीराच्या खालील दोह्यातून हे अधिकच स्पष्ट होईल.

प्रा. वसंत वावरे
मो. 9403304670

‘ज्ञानी से कहिये कहा
कहत कबीर लजाय
अंधे आगे नाचते
कला अकारथ जाय’

हे ज्ञानवंतांनो.... तुम्हाला मी काय सांगायचे... तुम्हाला उपदेश देताना संकोचल्यासारखे होतेय. पण मला हे नक्की माहित आहे की... आंधळ्या लोकांसमोर नाचण्यात काही अर्थ नसतो. त्यांच्यासमोर या कलेचे पार खोबरे होऊन जाईल. ●●

सामाजिक न्याय की केवळ घोषणा ? सरकारने उत्तर द्यावे...

महाराष्ट्र शासन आपल्या प्रत्येक अर्थसंकल्पात ‘शाश्वत, प्रगतिशील, सर्वसमावेशक विकास आणि सुशासन’ या चार स्तंभांचा उल्लेख करते. परंतु सामाजिक न्याय विभागाशी संबंधित वास्तव पाहिले तर अनेक मूलभूत प्रश्न आजही अनुत्तरित आहेत. शासनाने केवळ योजना जाहीर करण्यापेक्षा त्यांची प्रभावी अंमलबजावणी, पारदर्शकता आणि जबाबदेही सुनिश्चित करणे आवश्यक आहे.

अनुसूचित जाती व जमाती उपयोजनेचा (SCSP/TSP) निधी हा त्या समाजाच्या विकासासाठी आहे. तरीही या निधीचे अन्यत्र वळविणे, लोकसंख्येच्या प्रमाणात निधी न देणे आणि हजारो कोटी रुपयांचा अनुशेष निर्माण होणे ही गंभीर बाब आहे. या निधीच्या संरक्षणासाठी स्वतंत्र कायदा आजतागायत का झाला नाही, हा प्रश्न शासनाने स्पष्ट करावा. बहुजन, अल्पसंख्याक आणि इतर वंचित घटकांसाठी स्वतंत्र अर्थसंकल्पीय धोरण अद्याप जाहीर झालेले नाही. सामाजिक न्यायाचा अर्थ केवळ शिष्यवृत्ती किंवा काही योजनांपुरता मर्यादित नसून शिक्षण, रोजगार, उद्योग, निवारा, आरोग्य आणि सक्षमीकरणाचा समतोल विकास आहे. त्या दृष्टीने शासनाची दीर्घकालीन भूमिका स्पष्ट होणे आवश्यक आहे.

अनुसूचित जाती-जमाती अत्याचार प्रतिबंधक कायद्यानुसार नियम १६ अंतर्गत वर्षातून दोन बैठका घेणे बंधनकारक आहे. मात्र २०१९ ते २०२५ या सात वर्षांत एकही बैठक झाली नाही. कायद्याची अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी ज्यांच्यावर आहे, त्यांनीच कायद्याचे पालन केले नाही, ही अत्यंत गंभीर बाब आहे. या विलंबासाठी जबाबदार कोण, याचे उत्तर जनतेला मिळाले पाहिजे.

शिष्यवृत्ती, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जयंती कार्यक्रम, संविधान दिवस, समता प्रतिष्ठान, बार्टीच्या विविध योजना, प्रशिक्षण, वस्तू खरेदी, प्रचार-प्रसार अशा अनेक योजनांमध्ये आर्थिक गैरव्यवहार झाल्याचे आरोप सातत्याने होत आहेत. या प्रकरणांची चौकशी कुठपर्यंत आली, दोषींवर काय कारवाई झाली आणि शासनाने कोणती सुधारणा केली, याची माहिती सार्वजनिक होणे आवश्यक आहे. सामाजिक न्याय विभागाच्या शासकीय वसतिगृहांमध्ये सेंट्रल किचन व्यवस्था लागू केल्यानंतर खर्च वाढल्याच्या आणि भोजनाच्या गुणवत्तेबाबत तक्रारी वाढल्या आहेत. साफसफाई, सुरक्षा आणि इतर सेवांच्या खाजगीकरणामुळे स्थानिक प्रशासनाचे अधिकार कमी झाले आहेत. विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी आवश्यक वातावरण निर्माण करण्याऐवजी केंद्रीकरण वाढत असल्याची भावना निर्माण झाली आहे.

सामाजिक न्याय विभागाच्या निधीतून होणारी वस्तू खरेदी, पुरवठा, प्रशिक्षण, प्रचार-प्रसार आणि विविध कार्यक्रमांची कामे पारदर्शक सार्वजनिक प्रक्रियेद्वारे अनुसूचित जातीच्या पात्र व्यक्ती व संस्थांना प्राधान्याने देण्याचा विचार होणे आवश्यक आहे. त्यामुळे या निधीचा आर्थिक लाभही संबंधित समाजापर्यंत पोहोचेल. पूर्व-मॅट्रिक शिष्यवृत्तीचा लाभ अनेक पात्र विद्यार्थ्यांना मिळत नाही. सावित्रीबाई फुले शिष्यवृत्ती योजनेतील रक्कमही अनेक वर्षांपासून अत्यल्प आहे. महागाईच्या काळात दरमहा ६० आणि १०० इतकी शिष्यवृत्ती विद्यार्थिनींच्या शिक्षणाला कितपत आधार देऊ शकते, याचा गंभीरपणे विचार करण्याची वेळ आली आहे. १० ऑक्टोबर २०२४ रोजी 'घर-घर संविधान' अभियान जाहीर झाले. मात्र त्याची प्रभावी अंमलबजावणी झाल्याचे चित्र दिसत नाही. संविधानाविषयी जनजागृती ही केवळ औपचारिकता नसून लोकशाही बळकट करण्याचे प्रभावी माध्यम आहे. मुख्य सचिवांनी आणि जिल्हा प्रशासनाने या अभियानासाठी नेमकी कोणती पावले उचलली, हे सार्वजनिक व्हावे. संविधान फाऊंडेशनने मुख्यमंत्री, मुख्य सचिव आणि संबंधित विभागांना वेळोवेळी निवेदने, लक्षवेधी सूचना आणि बैठकीच्या विनंत्या पाठविल्या. मात्र त्यावरील कार्यवाहीबाबत कोणतीही माहिती देण्यात आली नाही. लोकशाहीत संवाद, पारदर्शकता आणि उत्तरदायित्व हीच सुशासनाची खरी ओळख आहे. आजही अनेक नागरिकांकडे आवश्यक कागदपत्रे नसल्यामुळे त्यांना जातीचे दाखले मिळत नाहीत आणि त्यामुळे ते शासकीय योजनांपासून वंचित राहतात. या समस्येवर तातडीने उपाययोजना करणे ही शासनाची घटनात्मक जबाबदारी आहे. शोषित, वंचित, गरीब आणि दुर्बल घटकांसाठी कार्य करणाऱ्या सामाजिक न्याय, आदिवासी विकास, बहुजन कल्याण, अल्पसंख्याक तसेच महिला व बालविकास विभागांनी केवळ योजना राबविण्यावर न थांबता त्यांच्या परिणामकारकतेचे मूल्यमापन, आर्थिक पारदर्शकता आणि जबाबदेही सुनिश्चित करणे आवश्यक आहे. सरकारने वरील प्रश्नांकडे विरोधकांच्या टीकेच्या दृष्टीने नव्हे, तर संविधानाने दिलेल्या सामाजिक न्यायाच्या मूल्यांच्या दृष्टीने पाहावे. मुख्यमंत्री आणि मुख्य सचिव यांनी या प्रश्नांवर स्पष्ट भूमिका जाहीर करून आवश्यक निर्णय घ्यावेत, संबंधित अधिकाऱ्यांची जबाबदारी निश्चित करावी आणि वंचित समाजाशी नियमित संवाद सुरू करावा. सामाजिक न्याय हा केवळ घोषणांचा विषय नसून तो शासनाच्या प्रत्येक निर्णयात आणि कृतीत दिसला पाहिजे. हीच आजची अपेक्षा आहे. ●●

माझे मत

ई. झेड. खोब्रागडे
9923756900

जमाती (वाद) नको, आदिवासी वंश, कुल एक समान

आदिवासी परधान जमाती समूह पारीकुपार लिंगोचे गुरू हीरासुका पाटाळी होते. हिरासूका पाटाळी हे थोर संगीताचे जाणकर अशी त्यांची स्वतंत्र ओळख आहे.आदिवासी परधान जमाती समूहाचे संगीततज्ञ हिरासुकाचे वंशज म्हणून ओळखले जातात.महान आदिवासी विश्वाचे संशोधक डॉ. वेरिअर ऐलवीन यांची पहिली पत्नी कोसी ही गोंड जमातीची कन्या होती.

डॉ. वेरिअर ऐलवीन भारतात संशोधनासाठी आल्यानंतर आदिवासी समाजसमूहाच्या सांस्कृतिक, सामाजिक तथा राजवट, राजघराणे व नेफामध्ये जवळपास वास्तव्य असलेल्या पण अत्यंत दुर्गम भागात विखुरलेल्या अदांजे ४० आदिवासी जमातीचे सर्वेक्षण करावयाचे निश्चित झाले होते. यासाठी वेरिअरला सतत आसाम, आंध्रप्रदेश, ओरिसा, महाराष्ट्र इत्यादी राज्यातील आदिवासी समाज समूहाचा अभ्यासासाठी प्रवास दौरा करावा लागत होता.अभ्यासाअंती आदिम परधान समूहाबद्दलचे मत व्यक्त करतांना संशोधक वेरिअर ऐलवीन म्हणतात, ‘परधान आर ब्रेन ऑफ द टाईब्ज, इट्स हार्ट्स ॲण्ड इटस व्हाइस, द गोंड ॲण्ड पारधान इज व्हेरी रिअल वन. गोंड गो आऊट, टु वेलकम दी परधान ॲण्ड बास देअर फीट एण्ड सिटडाऊन फार ऑनर, ब्रींग द फूडस ॲण्ड सर्विस टू परधान फर्स्ट एण्ड देन हिज फॅमिली इवेन हिज मदर ॲण्ड फादर आलसो. गोंड रक्तसमूह की यह परधान जाति सशक्त गोंडवाना साम्राज्य के मंत्री, प्रधानमंत्री, महामंत्री, राजपुरोहित, राजसलाहकार, राजप्रचारक व संगीत तज्ञ रहे है। सर डब्लू. सी. थॉमसन अपने लँड रेव्हन्यू सेंटलमेंट ऑफ द सिवनी डिस्ट्रिक्ट, मुंबई इ.स १८६७, पे. नं. ४३ में गोंड-परधान के बीच एक ही वंश, कुल घराना के होने का रोचक विवरण लिखा है,” सन १९४१ की जनगणना मे... गोंड और परधान को अलग जाति का मान लिया गया जो गलत है.

आचार्य मोतीरावण कंगाली जी का लिखित वर्णन निचे दिया है : गोंडवंश के कार्यपालिक रक्तसमूह के होने के कारण परधान राजनितिक चातुर्यता, बाकपटुता, ज्ञान, कला और संगीत क्षेत्रमे दक्ष रहे है। गोंडवंश की यह जाती वैभवशाली गोंडवाना साम्राज्यके मंत्री, प्रधानमंत्री, महामंत्री राजपुरोहित, राजसलाहकार, राजप्रचारक व राजसंगीत तज्ञ रहे है गोंडवााना साम्राज्य के प्रशासन तंत्र का रीढ रही, यह जाति गोंडवाना के विघटन के पश्चात बिखरते चले गये। गोंडवाना की भाषा, बोली लिपी धर्म, संस्कृती, साहित्य, कला संगीत का अपुर भंडार गोंडवंश की परधान जाती में निहित रहा है।

गोंडवाना काल की समस्त आदिवासी जातीयाँ जमातीयाँ जो एक समुदाय थी अपार गुणवैभव की खान थी, आज गोंड, कोल, भील्ल, उरॉव, संथाल और मुंडा जो साहसिक, बौद्धिक और शक्तीसंपन्न जातीया है जिनकी सेकडो उपजातिया है इनकी शूरता, विरता, विद्वत्ता, दिव्यता, शौर्य, पराक्रम, साहस का कोइ मुकाबला नही है, लेकिन आज आपसमे इनके बीच फासला इतना व्यापक हो गया है, कि मूल जाती का अपनीही उपनीही उपजाति में न तो रोटी का संबंध रहा और नही बेटीका?

गोंडवाना जीव - जगत में इतिहास मे परधान जाती की एक विशिष्ट पहचान रही है। चाहे किसी भी काल या समय हो आचार्य मोतीरावण कंगाल लीपीकी लिखी पुस्तक पारीकुपार लिंगों, गोंडीधर्म दर्शन मे रोचक वर्णन इस तरह है देवाधिदेव शंकर महादेव ने कली कंकाली के बच्चो को श्राप (शाप) देकर कचारगढ स्थित गुफा मे बंद कर दिया था। गोंडी धर्मगुरू पारीकुपार लिंगो उन देव बच्चो को स्वतंत्र करने के लिए अपनी पूरी ताकत लगादी। परंतु वे उन्हे (देव बच्चो) स्वतंत्र नही कर पाये। तत्पश्चात वे माता रायताड जंगो से मिले तब माता जंगोने गोंडी देवताओको स्वतंत्र के लिए परधान जमातीसमूह के संगीत तज्ञ हिरासूका मोकासी के बारे मे बताया था कि वे ही एकमात्र परधान, परारी (पठारी) है, जो गोंडी देवताओको दबा सकते है पटारी (पाटाळी) संगीततज्ञ हिरासूकाने अपने अद्‌भूत संगीत विज्ञा एवंम दैवी शक्ती के बलपर गोंडी देवतरओको प्रसन्न स्वतंत्र किया तथा अपने प्राणो की आहुती दे दी आदि तथा आदिम काल से परधान जाती का यह स्वभाव गोंडवाना इतिहास मे सदैव रहा है पाटाळी पठारी हिरासुका (संगीततज्ञ तथा दैवी शक्ती अलपर) अपनी शहादत देकर गोंडी देवताओंको मुक्त करवाया तबसे यह जाती गोंडी पंडीत, पुरोहित, ज्योतियी, देसाई देशमुख तथा देवपुजारी आदी का प्राप्त है महान मनीशी, महान शास्त्री, अनुसंधान कर्ता, विद्वान विदारक एवं लेखक मानते है की गोंडवंश की वह जाती गोंडवाना समुदाय में अव्वल रही है सुप्रसिद्ध (संशोधक) मानवशास्त्री डॉ. वेरिअर ऐलवीन मानते है की यह जाती सबसे होशियार एवंम विद्वान जाती है यह गोंडवंश मे रातसलहकार, राजपुरोहित, राजमंत्री का कार्य करते थे इसलिए इन्हे प्रधान, राजप्रधान, राजनेगी एवं राजपुरोहित कहा जाता है आदिवासी संशोधक तथा लेखक डॉ. गोंविद गारे अपनी किताब महाराष्ट्र अनुसूचित क्षेत्र ॲण्ड अनुसूचित आदिवासी अबाऊट परधान्स मे लिखते है की, The parahans are one of the importent Branch of the great Gonfs so great Gonds have used their servicer like minister, personal secretory, repreentatirerसुदिरव्यात पादरी रेव्हरंड स्टीफन हिस्लाप याचे मत (विचार) प्रसिद्ध पादरी तथा लेखक रेव्हरंड स्टीफन हिस्लाप कहते है की, गोंडवंश में सबसे होशियार एवंम विद्वान जाती होती है उन्होनें लिखा है की, गोंडीधर्म गुरू लिंगोने सात गोंडवंशी लोंगो की अलग अलग कार्य सोपे जिनमें से एक ने उस कार्य को बहुत ईमानदारी, निष्ठा एवंम चातुर्यता के साथ समय पर पुर्ण किया तब लिंगो बहुत खुश हुए और बोले कि गोंडवंश के प्रधान कहलाओगे महानुशास्त्री (मानवशास्त्री) एवंम टाईक्ज ॲण्ड कास्टस ऑफ द सेन्टल प्राविन्सेस ऑफ इंडिया, इस ग्रंथ के लेखक आर. व्ही. रसेल तथा मंडला (मध्यप्रदेश) के रायबहादूर डॉ.हिरालाल ने लिखा है की, ‘दी परधान आर वन ऑफ दी इमपोरटंट ब्रांच (Importent Branch) of the Great Gonds ऑफ दी ग्रेट गोंडस, हू ॲक्ट दी प्रीस्ट ॲण्ड मिनीस्टर्स ऑफ दी गोंडवाना गोंड जाती का सामाजिक अध्ययन मे (ग्रंथ मे) लेखक रामभरोसे अग्रवाल लिखते है की, गलती से सन १९४१ की जनगणना में गोंड और परधान को (प्रधान) अलग जाती का मान लिया गया जा गलत है जबकी इनकी जाती एक ही है गोंड और परधान (प्रधान) मे कोई भेद नही करेगा और जो भेदभाव करेगा उसे ३ (तीन) वंश की सजा तथा १००/ रू का जुर्माना देना होगा. गोंड आणि परधान (प्रधान) अतिप्राचीन आदिवासी, मुळनिवासी समुदाय भारतात प्रामुख्याने जंगलव्याप्त, अभयारण्य परिसरात वास्तव्याने राहतो. क्षेत्रीय बंधन हरिवल्यामुळे भारतात सर्वत्र शासन-प्रशासनात दिसून येतो. मध्यप्रदेशात बहुतांश भागात जिल्हयात परधान जमातीला अनुसूचित जमाती प्रर्वगात संबंधित जमातीमध्ये कोणत्याही प्रकारचा भेदभाव नाही. दोन्ही जमाती राज्यकर्ती जमाती आहेत. व्रश, कुळ आणि राजेशाही घराण्यामध्ये अतुट संबंध आहेत. देव, गोत्र पद्धती समान असून अतिप्राचीन युगापासून गोंडवाना भूमित वास्तव्याने असून त्यांचक राजवाडे, गढ किल्ले, घराणे आजही अस्तित्वात आहेत. ●●

आदिवासी अस्तित्व

प्रा. डॉ. वामन शेळमाके
मो. 9420973248

जेन झेड आणि मानसिक आरोग्य एक शांत पण मोठी क्रांती

आजच्या युगात “जेन झेड” ही पिढी केवळ टेक-सेव्ही आणि सोशल मीडियाची जाणकार म्हणून ओळखली जात नाही. ही पिढी मानसिक आरोग्याच्या बाबतीतही एक महत्त्वाची क्रांती घडवत आहे. ज्या पिढीने कोविड महामारी, आर्थिक अनिश्चितता, हवामान बदल आणि डिजिटल जगातील सततचा दबाव अनुभवला, त्याच पिढीने मानसिक आरोग्याला “कमकुवतपणा” समजण्याऐवजी “शक्ती” म्हणून स्वीकारले. हाच त्यांचा खरा विजय आहे.

मानसिक आरोग्य : लपवण्याऐवजी बोलण्याची सवय : पूर्वीच्या पिढ्यांमध्ये ताण, चिंता किंवा नैराश्य यांना अनेकदा “कमजोरी” समजले जायचे. जेन झेड मात्र याबाबत खूपच खुले आहे. ते थेरपी, मेडिटेशन, जर्नलिंग आणि सेल्फ-केअर या गोष्टींना सामान्य मानतात. सोशल मीडियावर मानसिक आरोग्याबद्दल मोकळेपणाने बोलणे, स्वतःच्या अनुभवांची देवाणघेवाण करणे आणि एकमेकांना पाठिंबा देणे ही त्यांची नवी संस्कृती बनली आहे. यामुळे एकटेपणा कमी होतो आणि “मी एकटा नाही” ही भावना मजबूत होते.

यश आणि आरोग्य यांचा नवा संतुलन : जेन झेड केवळ करिअर आणि पैशाच्या मागे धावत नाही. ते “बर्नआउट” टाळण्यासाठी काम आणि आयुष्यात समतोल साधण्यावर भर देतात. लवचिक कामकाजाचे तास, रिमोट वर्क, साइड हसल आणि “quiet quitting” सारख्या संकल्पना त्यांच्याकडूनच लोकप्रिय झाल्या. ते यश मोजताना केवळ पदवी किंवा नोकरीच्या पदाकडे पाहत नाहीत, तर मानसिक शांती, संबंध आणि स्वतःच्या मूल्यांशी सुसंगत आयुष्य जगण्यालाही महत्त्व देतात. हा दृष्टिकोन दीर्घकाळात अधिक टिकाऊ आणि आनंदी आयुष्य देतो.

डिजिटल जगातील आव्हाने आणि त्यांचे उत्तर : सोशल मीडिया, तुलना करण्याची प्रवृत्ती आणि माहितीचा अतिरेक यामुळे जेन झेडमध्ये चिंता आणि FOMO (Fear of Missing Out) जास्त दिसते. पण हीच पिढी या आव्हानांना सामोरे जाण्यासाठी नवीन मार्ग शोधत आहे. डिजिटल डिटॉक्स, स्क्रीन-टाइम मर्यादा, माइंडफुलनेस ॲप्स आणि ऑनलाइन समुदायांचा सकारात्मक वापर हे त्यांचे शस्त्रे आहेत. अनेक तरुण मानसिक आरोग्यविषयक पॉडकास्ट आणि ऑनलाइन थेरपी सेवा वापरून स्वतःला मदत करत आहेत. ही जागरूकताच त्यांचा मोठा विजय आहे.

सामाजिक बदल आणि सहानुभूती : जेन झेड केवळ स्वतःच्या आरोग्याबद्दलच जागरूक नाही. ते मानसिक आरोग्याच्या कलंकाला तोडण्यासाठी सक्रिय आहेत. शाळा-महाविद्यालयात मानसिक आरोग्य कार्यक्रमांची मागणी, कामाच्या ठिकाणी वेलनेस पॉलिसी आणि समाजमाध्यमांवर जागरूकता मोहिमा हे सर्व त्यांच्या प्रयत्नांचे फलित आहे. ते LGBTQ+ हक्क, लैंगिक समानता आणि समावेशकता याबाबतही अधिक सहानुभूती दाखवतात. ही सहानुभूतीच भविष्यातील समाज अधिक करुणामय बनवेल.

आव्हाने अजून बाकी आहेत : हे सगळे सकारात्मक असले तरी अडचणीही आहेत. अनेक तरुणांना अजूनही योग्य उपचार मिळत नाहीत, विशेषतः ग्रामीण भागात किंवा आर्थिक अडचणी असलेल्या कुटुंबांमध्ये. सोशल मीडियाचा नकारात्मक प्रभाव, झोपेच्या समस्या आणि कामाचा दबाव हे आव्हाने कायम आहेत. पण जेन झेड या समस्यांकडे दुर्लक्ष करत नाही. ते बोलतात, मदत मागतात आणि बदल घडवतात.

विजय हा केवळ यशाचा नाही, आरोग्याचा आहे : जेन झेडचा खरा विजय म्हणजे त्यांनी मानसिक आरोग्याला मुख्य प्रवाहात आणले. त्यांनी दाखवले की यशस्वी होणे म्हणजे फक्त मोठे पद किंवा जास्त पगार मिळवणे नाही, तर स्वतःला समजून घेणे, स्वतःची काळजी घेणे आणि इतरांबद्दल सहानुभूती बाळगणे हेही तितकेच महत्त्वाचे आहे. ही पिढी भविष्यात अधिक आरोग्यदायी, अधिक जागरूक आणि अधिक चांगला दयाळू समाज घडवेल, याची खात्री वाटते. आपणही या प्रक्रियेमध्ये सामील व्हा. स्वतःच्या मानसिक आरोग्याची काळजी घ्या आणि इतरांनाही प्रोत्साहन द्या. कारण खरा विजय हा आतला असतो. यांची पिढी आधी आंतर मनात जिंकली. आत्मविश्वास पूर्वक प्रामाणिक प्रक्रियेला सामोरे जाऊन त्यांनी विजय खेचून आणला आहे. आपल्या बहुजन सौरभ संपादकीय टीम आणि वाचकांच्या वतीने या जेन झेड पिढीचे स्वागत, अभिनंदन आणि शुभेच्छा. ●●

मनःस्वास्थ्याचा प्रवास

प्रवीण गांगुर्डे
मो. 9890631933

30 July 2026 page 03-1_Layout 1 29-07-2026 04:15 PM Page 1

जनरेशन Z चा सत्तेला हादरा

तारुण्य ही केवळ वयाची अवस्था नसते; ती स्वप्न पाहण्याची, प्रश्न विचारण्याची आणि अन्यायाविरुद्ध उभे राहण्याची शक्ती असते. इतिहास साक्षी आहे की समाजातील मोठे बदल, क्रांती आणि परिवर्तन यामागे तरुणाईचीच ऊर्जा राहिली आहे. विज्ञान, तत्त्वज्ञान, स्वातंत्र्यलढे, सामाजिक चळवळी आणि लोकशाहीचा विस्तार या सर्व क्षेत्रांत तरुणांनी निर्णायक भूमिका बजावली आहे. आज भारतातही अशीच एक नवी तरुण पिढी उभी राहताना दिसत आहे. ही आहे जनरेशन Z-तंत्रज्ञानाशी जोडलेली, माहितीपूर्ण, प्रश्न विचारणारी आणि आपल्या भविष्याबाबत जागरूक असलेली पिढी. भारतातील नीट परीक्षेतील कथित पेपरफुटी, परीक्षा व्यवस्थेतील त्रुटी आणि वाढती बेरोजगारी यामुळे लाखो विद्यार्थ्यांमध्ये अस्वस्थता निर्माण झाली. परीक्षा ही केवळ प्रश्नपत्रिका नसते; ती लाखो विद्यार्थ्यांच्या आयुष्याचा निर्णायक टप्पा असते. अनेक वर्षांचा अभ्यास, पालकांचे कष्ट आणि उज्ज्वल भवितव्याची स्वप्ने या एका परीक्षेशी जोडलेली असतात. त्यामुळे परीक्षा व्यवस्थेवर प्रश्नचिन्ह निर्माण झाले की संताप उसळणे स्वाभाविक ठरते. दिल्लीच्या जंतर-मंतरवर या असंतोषाला संघटित स्वरूप मिळाले. सुरुवातीला काही विद्यार्थी आणि युवकांनी सुरू केलेले आंदोलन पुढे राष्ट्रीय स्वरूपाचे बनले. 'कॉकरोच जनता पार्टी' या उपरोधिक नावाने सुरू झालेल्या या आंदोलनाने समाजमाध्यमांवर मोठी चर्चा निर्माण केली. विनोद, व्यंग आणि उपरोध यांचा वापर करून सत्तेला प्रश्न विचारण्याची ही शैली जनरेशन Z ची वैशिष्ट्यपूर्ण ओळख ठरली. या आंदोलनाला शिक्षण सुधारणा कार्यकर्ते सोनम वांगचुक यांच्या सहभागामुळे नैतिक बळ मिळाले. त्यांच्या उपोषणामुळे विद्यार्थ्यांच्या प्रश्नांकडे संपूर्ण देशाचे लक्ष वेधले गेले. विविध राज्यांतील विद्यार्थी, पालक, सामाजिक कार्यकर्ते आणि अनेक संघटना आंदोलनाशी जोडल्या गेल्या. हा केवळ एका परीक्षेचा प्रश्न राहिला नाही, तर शिक्षण व्यवस्थेवरील विश्वासाचा प्रश्न बनला. आंदोलनाच्या काळात काही ठिकाणी पोलिस कारवाई, लाठीचार्ज आणि आंदोलकांवर निर्बंध घालण्यात आल्याच्या घटना घडल्या. परंतु दडपशाहीमुळे आंदोलन थांबले नाही. उलट समाजमाध्यमांमुळे प्रत्येक घटना देशभर पोहोचली आणि आंदोलनाला अधिक पाठिंबा मिळत गेला. आजची तरुणाई केवळ रस्त्यावरच नाही, तर डिजिटल माध्यमांवरही आपला आवाज प्रभावीपणे पोहोचवते. एका पोस्ट, व्हिडिओ किंवा थेट प्रक्षेपणातून लाखो लोक काही मिनिटांत जोडले जातात. हीच या पिढीची सर्वात मोठी ताकद आहे. अखेर केंद्रीय शिक्षणमंत्री धर्मेंद्र प्रधान यांनी आपल्या पदाचा राजीनामा दिला. या राजीनाम्याची राजकीय कारणे काहीही असोत, परंतु विद्यार्थ्यांच्या सातत्यपूर्ण आंदोलनाने आणि वाढत्या जनदबावाने सरकारवर नैतिक दबाव निर्माण झाला, हे नाकारता येणार नाही. त्यामुळे हा प्रसंग भारतीय लोकशाहीतील उत्तरदायित्वाचे महत्त्व अधोरेखित करणारा ठरला.

इतिहासातही तरुणाईने अनेकदा सत्तेला आव्हान दिले आहे. भारताच्या स्वातंत्र्यलढ्यात भगतसिंग, चंद्रशेखर आझाद, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, जवाहरलाल नेहरू यांच्यासह अनेकांनी तरुण वयातच परिवर्तनाचे नेतृत्व केले. जगात फ्रान्सची राज्यक्रांती, अमेरिकेतील विद्यार्थी चळवळी, तिआनमेन चौकातील आंदोलन किंवा विविध लोकशाही संघर्षांमध्येही तरुणांची भूमिका निर्णायक राहिली आहे. प्रत्येक काळात अन्यायाविरुद्ध सर्वप्रथम आवाज उठवणारा वर्ग म्हणजे तरुणाई. आजची जनरेशन Z मात्र पूर्वीच्या पिढ्यांपेक्षा वेगळी आहे. तिच्या हातात स्मार्टफोन आहे, इंटरनेट आहे आणि माहितीचा अमर्याद साठा आहे. ती सरकारी दावे पडताळते, माहितीची सत्यता तपासते आणि काही मिनिटांत लाखो लोकांपर्यंत आपली भूमिका पोहोचवते. त्यामुळे केवळ माहितीवर नियंत्रण ठेवून जनमत घडविण्याचा काळ आता संपत चालला आहे. या आंदोलनाचे आणखी एक वैशिष्ट्य म्हणजे त्याचे सर्वसमावेशक स्वरूप. मोठ्या शहरांतील विद्यार्थीच नव्हे, तर छोट्या गावांतील युवक, मुली, स्पर्धा परीक्षांची तयारी करणारे विद्यार्थी आणि विविध सामाजिक स्तरांतील तरुण मोठ्या संख्येने या आंदोलनात सहभागी झाले. शिक्षण आणि रोजगाराचा प्रश्न कोणत्याही एका जाती, धर्म किंवा प्रदेशापुरता मर्यादित नसून तो संपूर्ण देशाच्या तरुणाईचा प्रश्न आहे, हे या आंदोलनाने स्पष्ट केले. लोकशाहीत प्रश्न विचारणे हा गुन्हा नसतो; तो नागरिकांचा संविधानिक अधिकार असतो. सरकारवर टीका करणे म्हणजे राष्ट्रविरोधी भूमिका नव्हे. उलट उत्तरदायी शासनव्यवस्था निर्माण करण्यासाठी नागरिकांचा सक्रिय सहभाग आवश्यक असतो. विद्यार्थ्यांनी आपल्या भविष्याविषयी प्रश्न उपस्थित केले, याकडे लोकशाहीच्या बळकटीकरणाच्या दृष्टीने पाहिले पाहिजे. या संपूर्ण घडामोडीतून सरकार, राजकीय पक्ष आणि समाजाने एक महत्त्वाचा धडा घेण्याची गरज आहे. शिक्षण, रोजगार, पारदर्शक परीक्षा व्यवस्था आणि गुणवत्तापूर्ण संधी या तरुणाईच्या मूलभूत अपेक्षा आहेत. या प्रश्नांकडे वेळेवर लक्ष दिले नाही, तर असंतोष वाढतच जाईल. दडपशाहीपेक्षा संवाद आणि विश्वास हा अधिक प्रभावी मार्ग आहे. जंतर-मंतरवरील आंदोलनाचा अंतिम परिणाम काहीही असो, त्याने एक गोष्ट निश्चित सिद्ध केली आहे— भारताची जनरेशन Z आता गप्प बसणारी नाही. ती प्रश्न विचारते, संघटित होते, तंत्रज्ञानाचा प्रभावी वापर करते आणि लोकशाहीच्या चौकटीत राहून आपला आवाज बुलंद करते. ही पिढी केवळ उद्याचा भारत घडवणार नाही, तर आजच्या भारताच्या धोरणांवरही प्रभाव टाकणार आहे. म्हणूनच या आंदोलनाकडे केवळ एका राजकीय घटनेप्रमाणे पाहणे योग्य ठरणार नाही. हा भारतीय लोकशाहीतील नव्या राजकीय संस्कृतीचा उदय आहे. ही तरुणाई सत्तेचा विरोध करण्यासाठी नव्हे, तर उत्तरदायी, पारदर्शक आणि न्याय्य व्यवस्था निर्माण व्हावी म्हणून संघर्ष करत आहे. सत्तेला सर्वात मोठा संदेश हाच आहे-तरुणाईला गृहीत धरता येणार नाही. तिच्या स्वप्नांचा, मेहनतीचा आणि भविष्याचा आदर करणारी व्यवस्था उभी राहिली, तरच भारताच्या लोकशाहीचे भविष्य अधिक मजबूत होईल.●●

वर्तमान
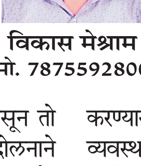
विकास मेश्राम
मो. 7875592800

शक्ती विचारांची

अनंतायन

ॲड. अनंत खेळकर
मो. 9370061677

दुनिया की अधिकांश समस्याओं के दो ही कारण हैं, बिना सोचे कार्य करना और बिना कार्य किए सोचते रहना।” या काही ओळी जीवनाचा अत्यंत गहन आणि व्यवहार्य अर्थ सांगून जातात. माणसाच्या आयुष्यातील अनेक अडचणी या परिस्थितीमुळे नव्हे, तर त्याच्या निर्णय घेण्याच्या पद्धतीमुळे निर्माण होतात. विचार न करता केलेले कृत्य अनेकदा पश्चात्तापाचे कारण ठरते, तर फक्त विचारांच्या भोवऱ्यात अडकून कृतीच न करणारा माणूस संधी, स्वप्ने आणि यश या तिन्ही गोष्टींपासून वंचित राहतो. म्हणूनच विचार आणि कृती यांचा समतोल हेच यशस्वी जीवनाचे खरे सूत्र आहे. “कर्म करते रहो, लोग हाथ से छीन सकते हैं, किस्मत से नहीं।” या ओळीत कर्मयोगाचा गूढ संदेश दडलेला आहे. आपल्या कष्टाचे फळ काही काळासाठी कोणी हिरावून घेऊ शकते, पण आपल्या प्रामाणिक परिश्रमाने घडवलेले भाग्य कोणाच्याही हातात नसते. नशिबाची वाट पाहणारे अनेक असतात; परंतु नशिब घडवणारे तेच असतात, जे संकटांमध्येही कर्माची साथ सोडत नाहीत. कारण कष्ट कधीच वाया जात नाहीत; ते योग्य वेळी यशाच्या रूपाने परत येतात. “तन से सुंदर व्यक्ति अपने भाग्य से होता है और मन से सुंदर अपने अच्छे कर्मों से।” रूप हे जन्माने मिळते, पण व्यक्तिमत्त्व हे संस्कारांनी घडते. बाह्य सौंदर्य काही काळ डोळ्यांना मोहवते; मात्र मनाचे सौंदर्य आयुष्यभर हृदयात स्थान मिळवते. माणसाच्या चेहऱ्याची ओळख काळ बदलतो, पण त्याच्या स्वभावाची, नम्रतेची, दयाळूपणाची आणि चांगल्या कर्मांची आठवण कायम राहते. म्हणूनच खरे सौंदर्य चेहऱ्यात नसते, तर चारित्र्यात असते. जीवन आपल्याला रोज दोन पर्याय देत असते-विचारपूर्वक कृती करण्याचा किंवा विचारांच्या ओझ्याखाली संधी गमावण्याचा. योग्य वेळी योग्य निर्णय, निष्ठेने केलेले कर्म आणि मनाची निर्मळता या तीन गोष्टी ज्याने जपल्या, त्याचे जीवन केवळ यशस्वीच होत नाही तर अर्थपूर्णही बनते. म्हणून लक्षात ठेवा-विचारांना विवेकाची दिशा द्या, कृतीला सातत्याची जोड द्या आणि मनाला चांगल्या कर्मांनी समृद्ध करा. कारण सुंदर चेहरा काही क्षणांसाठी आकर्षित करतो, पण सुंदर मन आणि उदात्त कर्मे आयुष्यभर लोकांच्या हृदयात जिवंत राहतात.●●

बहुजन सौरभ

महात्मा फुले, लहुजी साळवे आणि अण्णाभाऊ साठे

अण्णाभाऊ साठे उर्फ तुकाराम भाऊराव साठे हे लेखक, साहित्यिक, नाटककार, पटकथा लेखक आणि मार्क्सवादी कार्यकर्ते होते. त्यांनी दलित, शोषित, कामगार आणि उपेक्षित लोकांच्या उत्थानाच्या चळवळीत काम केले. संयुक्त महाराष्ट्राच्या चळवळीत सुद्धा त्यांचा सक्रिय सहभाग होता. विशेष म्हणजे ते चांगले शायर होते. प्रत्येक लेखकांवर जसा कोणत्या ना कोणत्या विचारांचा प्रभाव असतो तसाच अण्णाभाऊवर मार्क्सवादाचा प्रभाव होता. एखादी व्यक्ती लेखक, पटकथा लेखक, कवी, साहित्यिक व शायर झाला म्हणून तो लोकनेता होत नाही. कारण शाहीर तर दादा कोंडकेही होते आणि तेही कवी, लेखक, पटकथा लेखक, नाटककार, दिग्दर्शक, अभिनेते आणि चित्रपट निर्माता होते, त्याकाळी त्यांची लोकप्रियता ही प्रचंड होती. म्हणून दादा कोंडके काही कोळी समाजाचे नेता झाले नाही. वस्ताद लहुजी साळवे यांचा मांग समाजाकडून फार उदो उदो केला जातो. वस्ताद लहुजी साळवे हे पुण्यात एक आखाडा प्रमुख असल्यामुळे त्यांनी ज्योतीराव गोविंदराव फुले यांनी काढलेल्या मुलींच्या शाळांना संरक्षण दिले हे त्यांचे विशेष कार्य आहे आणि हे कार्य त्यांच्याकडून अपेक्षितही आहे. कारण महात्मा फुले हे वस्ताद लहुजी साळवेंच्या आखाड्यात कुस्ती आणि दांडपट्टा शिकायला जात होते. त्यामुळे वस्ताद लहुजी साळवे यांचा आणि ज्योतिराव गोविंदराव फुले यांचा आपसात गुरुशिष्याचे नातेसंबंध निर्माण झालेच होते. जसे आज आपल्याला जागोजागी कोचिंग सेंटर दिसतात तसेच त्या काळात पुण्यामध्येही बरेच कुस्तीचे आखाडे होते. लहुजी साळवे यांनी महात्मा फुल्यांना कुस्ती, दांडपट्टा शिकवला हे खरे आहे, ते महात्मा ज्योतिबा फुले यांना कुस्ती आणि दांडपट्टा शिकवणारे गुरु होऊ शकतात. परंतु ते महात्मा फुल्यांचे वैचारिक गुरु नव्हते. लहुजी साळवे हे इंग्रजांच्या विरोधात होते तरी महात्मा फुलेंनी गुलामगिरी ग्रंथ हा इंग्रजांच्या गुलामीविरुद्ध लिहीला नाही तर इथल्या ब्राह्मणांच्या गुलामीविरुद्ध लिहिलेला आहे. यावरून आपण लहुजी साळवे आणि महात्मा फुले यांचे वैचारिक मतभेद समजू शकतो. लहुजी साळवे यांचे इंग्रजांशी शत्रुत्व होते. त्यांनी जहालवाद्यांना मदतही केली. याचे कारण म्हणजे इंग्रजांची गुलामी नसून लहुजी साळवे यांचे वडील राघोजी साळवे हे पेशव्यांच्या सैन्यात कार्यरत असतांना 1817 साली पेशवे आणि इंग्रजांमध्ये झालेल्या खडकीच्या लढाईत लहुजी साळवेंचे वडील राघोजी साळवे इंग्रजांकडून मारल्या गेले. त्याचा राग लहुजी साळवेला होता आणि तो नैसर्गिकही आहे.

महात्मा फुलांचे प्रेरणास्थान हे थॉमस पेन आणि जॉन स्टुअर्ट मिल होते. महात्मा फुल्यांनी थॉमस पेनच्या राईट्स् ऑफ मॅन आणि जान स्टुअर्ट मिलच्या ‘द सब्जेक्शन ऑफ वुमन्स’ या पुस्तकातून मानवी शोषणाविरुध्द व स्त्री अन्यायाविरुद्ध लढण्याची प्रेरणा घेतलेले होती.

महात्मा फुलेच्या हयातीत त्यांच्या सक्रिय आंदोलनाला ज्यांनी सहकार्य केले, त्यात - १) सावित्रीबाई फुले] २)ज्ञानोबा ससाने, ३)कृणराव भालेकर, ४) केशव वासुदेव कसबे, ५) नारायण मेघे, ६) दिनकरराव जवळकर, ७) राघो भारसे, ८) तुकाराम तात्या पडवळ, ९) विश्राम रामजी घोलप, १०) नारायण मेघाजी लोखंडे, या शिलेदारांनी नावे दिसतात. लहुजी साळवे यांचा उल्लेखही सापडत नाही, असे असताना अण्णाभाऊ साठे आणि वस्ताद लहुजी साळवे यांचा मांग/मातंग समाजाने महान क्रांतिकारक म्हणून उदो उदो करणे योग्य नाही. आज अज्ञानातून केलेल्या उदोउदोमुळे नकळत तुमच्या येणाऱ्या पिढ्यांचे भविष्य खराब होत असते. कारण तुमच्या प्रेरणा आणि आदर्श परफेक्ट नसतील तर तुम्ही तुमच्या येणाऱ्या पिढ्यांचे भविष्य नकळत खराब करीत असता. कारण आजचे आपले विचारच उद्याच्या आपल्या पिढ्यांचे भविष्य घडीत असतात. म्हणून आपला आदर्श आणि आपले प्रेरणास्थान निवडताना असे निवडावे की ज्यांना जगात मान्यता आहे. नाहीतर इतिहास साक्ष आहे भारतीय हिंदू समाजाने आपले आदर्श आणि प्रेरणास्थान राम, कृष्णासारखे काल्पनिक देव देवतांला बनवले, त्यांचे भजन केले, पूजन केले परंतू त्याचे आउटपुट अजूनही समाजाला काहीच मिळाले नाही. उलट आपली व आपल्या येणाऱ्या पिढ्यांची अख्खी जिंदगी खराब करून टाकली.●●

प्रमोद मून
मो.94230 63127

वर्षावास प्रारंभ (गुरुपौर्णिमा)

बौद्ध धम्मामध्ये आषाढ पौर्णिमेला विशेष महत्व आहे. कारण या दिवशी भगवंताच्या जिवनातील अनेक घटना याच दिवशी घडल्या आहे. त्यापैकी पहिली घटना म्हणजे महामायेला गर्भधारणा झाली. दूसरी घटना म्हणजे भगवंतानी सारनाथ या ठिकाणी पहिले धम्मचक्र प्रवर्तन करून आपल्या पाच शिष्यांना प्रथम धम्मोपदेश दिला. त्यामुळे या शिष्यांनी भगवंताला आपले गुरु मानले. म्हणून ही पौर्णिमा गुरुपौर्णिमा म्हणून ओळखली जाते. तिसरी घटना म्हणजेच याच दिवशी भिक्खू संघाची स्थापना झाली. अश्या अनेक महत्वपूर्ण घटना संयोगाने याच दिवशी घडल्या आहे.

तसेच वर्षावास परंपरेला देखील धम्मामध्ये अतिशय महत्व असून ही बुद्धकाळापासून चालत आलेली परंपरा आहे. याचे महत्व स्वतः तथागत भगवान बुद्ध यांनी अनेक ठिकाणी वर्षावास करून पुजनीय भिक्खू संघ व श्रद्धावान उपासकांच्या समोर आदर्श ठेवले आहे. या दिवशी आषाढ पौर्णिमेला जगभरातील पुजनीय भिक्खू संघाकडून वर्षावासाचा प्रारंभ करण्यात येतो. या वर्षावासाचा कालावधी हा आषाढ ते आश्विन असा तिन महिन्याचा असतो. त्यामुळे तीन महिने सर्वत्र प्रत्येक बुद्धविहारात विपश्यना (ध्यानसाधना) त्रिरत्न वंदना, परित्राणपाठ, धम्मदेसना, बुद्ध आणि त्यांचा धम्म या महान ग्रंथाचे वाचन, उपोसथ आदी. कृति कार्यक्रम सुरु करण्यात येतात. त्यामुळे आपण देखील या तिन महिन्यामध्ये शक्य होईल तेव्हा सहपरिवार बुद्धविहारात अथवा बुद्ध लेणीवर जावून या कृति कार्यक्रमामध्ये प्रत्यक्ष आवर्जून सहभागी व्हावे व इतरांना देखील सहभागी होण्यासाठी प्रोत्साहित करावे. तसेच स्वतःच्या घरी देखील आपल्याला तीन महिन्यात धम्म आचरण करून हे सुख मिळविता येईल त्यासाठी खालील सम्यक संकल्प यांना प्रत्यक्ष कृतिची जोड देणे आवश्यक आहे.

दररोज शक्य असेल तितके ‘बुद्ध आणि त्यांचा धम्म’ या ग्रंथाचे श्रद्धापूर्वक वाचन करावे. चर्चा कराव्या. चिंतन करावे. किंवा ऑडियो स्वरूपात श्रवण करावे. वर्षावासा दरम्यान पुजनीय भिक्खू संघाला भोजनदान करावे. त्यासाठी घरी किंवा आपल्या गावातील बुद्ध विहारात भोजनदानासाठी आमंत्रित करून पुण्य अर्जित करावे. त्यादिवशी घरी सामूहिक ध्यानसाधना, परित्राणपाठ व धम्मदेसना आयोजित करून आपल्या नातेवाईकांना व मित्र परिवार व शेजारी सर्वांना धम्म श्रवण करण्यासाठी निमंत्रित करावे.

वर्षावासादरम्यान भोजनदाना व्यतिरिक्त भिक्खूना चिवरदान, औषधी, प्रवासखर्च तसेच धम्मकार्य करण्यासाठी आवश्यक असलेली साधने दान स्वरूपात द्यावी. किंवा जिथे भिक्खू नसतील आपण वर्षावास कालावधीत भिक्खूला आमंत्रित करुन, चिवर, भोजन प्रवास खर्च दान देऊन घरी धम्मदेशना वंदना कार्यक्रम आयोजित करु शकता. उपासक उपासिकांनो, वर्षावास हा जरी पुजनीय भिक्खू संघाचा असला तरीदेखील उपासकांच्या बाबतीत सुद्धा तो तितकाच महत्वाचा आहे. कारण प्रत्येकाचे धम्म आचरण सुधारण्यासाठी व पुण्य अर्जित करण्यासाठी ही संधी आहे. त्यामुळे वर्षातील हे तीन महीने धम्माच्या दृष्टीने अतिशय महत्वपूर्ण आहे. वर्षावासाचे महत्व लक्षात घेवून सर्वांनी या तीन महिन्यामध्ये धम्म चर्चा, धम्म श्रवण, धम्म आचरण करून वर्षावास निमित्त ठिकाणी ठिकाणी कार्यक्रम आयोजन करून ते यशस्वी करण्यासाठी प्रत्येकाने तन-मन-धनाने सहकार्य करावे. सर्वांना वर्षावासासाठी मनःपूर्वक मंगल कामना.. सर्वांचे मंगल हो.●●

सागर रामभाऊ तायडे
9920403859

बुद्धाचा प्रकाश, डॉ. बाबासाहेबांचा विचार आणि बुद्धीची वाट!

गुरुपौर्णिमा म्हटली की डोळ्यांसमोर येतो तो गुरूचा चेहरा, त्याच्या चरणी व्यक्त होणारी श्रद्धा आणि ज्ञानाबद्दलची कृतज्ञता. परंतु आजच्या काळात गुरुपौर्णिमेचा अर्थ केवळ गुरूंच्या चरणी नतमस्तक होण्यात नाही, तर त्यांनी दिलेल्या विचारांच्या प्रकाशात स्वतःचे जीवन तपासण्यात आहे. खरा गुरू तोच, जो अंधानुकरण शिकवत नाही, तर प्रश्न विचारायला शिकवतो; जो शिष्याला स्वतःच्या पायावर उभे करतो आणि स्वतंत्र विचार करण्याची ताकद देतो. म्हणूनच गुरुपौर्णिमेच्या या पावन पर्वावर तथागत गौतम बुद्ध आणि परमपूज्य डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे स्मरण म्हणजे केवळ दोन महामानवांना अभिवादन नव्हे, तर विवेक, समता, स्वातंत्र्य आणि माणुसकीच्या मूल्यांना उजाळा देणे होय. तथागत गौतम बुद्धांनी जगाला दिलेला सर्वात मोठा संदेश म्हणजे स्वतः विचार करा, सत्याची चिकित्सा करा आणि जे तर्काला, अनुभवाला व मानवकल्याणाला पोषक ठरते तेच स्वीकारा. त्यांनी अंधश्रद्धेच्या अंधारातून माणसाला प्रज्ञेच्या प्रकाशाकडे नेले. प्रश्न विचारणे हीच ज्ञानाची सुरुवात आहे, असे त्यांनी सांगितले. दुःखाचे कारण शोधताना त्यांनी स्वर्गाच्या कल्पनांपेक्षा पृथ्वीवरील माणसाच्या दुःखाकडे पाहिले. कर्मकांडापेक्षा करुणेला, जातिभेदापेक्षा समतेला आणि अंधश्रद्धेपेक्षा प्रज्ञेला महत्त्व दिले. म्हणूनच बुद्ध हे केवळ धर्मप्रवर्तक नाहीत, तर मानवी बुद्धीला मुक्त करणारे महान गुरू आहेत. आज माहिती आणि तंत्रज्ञानाच्या युगात बुद्धांचा हा संदेश अधिकच महत्त्वाचा ठरतो. माहितीचा प्रचंड साठा उपलब्ध असला तरी विवेकाचा अभाव जाणवतो. सोशल मीडियावरील अफवा आणि असत्य माहिती सहजपणे सत्य मानली जाते. अशा परिस्थितीत बुद्धांचा प्रज्ञेचा मार्ग समाजाला योग्य दिशा देऊ शकतो. या विचारांना आधुनिक भारताच्या सामाजिक आणि घटनात्मक जीवनाशी जोडणारे महामानव म्हणजे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर. त्यांनी बुद्धांना केवळ गुरू मानले नाही, तर त्यांच्या विचारांना सामाजिक परिवर्तनाचे प्रभावी साधन बनवले. हजारो वर्षांच्या जातिव्यवस्थेने समाजाला विभागले होते. अशावेळी डॉ. बाबासाहेबांनी शिक्षण, संघटन आणि संघर्षाचा मार्ग दाखवला. त्यांनी स्पष्ट सांगितले की, माणसाची किंमत त्याच्या जन्माने नव्हे, तर कर्तृत्वाने ठरली पाहिजे. डॉ. बाबासाहेबांच्या जीवनात गुरूची संकल्पना व्यक्तिपूजेपेक्षा विचारपूजेशी जोडलेली होती. त्यांनी ज्ञानाला मुक्तीचे साधन मानले आणि ‘शिका, संघटित व्हा आणि संघर्ष करा’ हा संदेश दिला. हा केवळ घोष नव्हता, तर मानसिक गुलामगिरीविरुद्धचा क्रांतिकारी मंत्र होता. शिक्षण हे केवळ रोजगाराचे साधन नसून अन्याय ओळखण्याची आणि त्याविरुद्ध उभे राहण्याची ताकद आहे, हे त्यांनी कृतीतून दाखवून दिले. गुरुपौर्णिमेच्या दिवशी आपण स्वतःला एक प्रश्न विचारला पाहिजे, आपण डॉ. बाबासाहेबांच्या प्रतिमेची पूजा करतो की त्यांच्या विचारांची? पुतळ्याला हार घालणे सोपे आहे; पण संविधानिक मूल्यांचे रक्षण करणे कठीण आहे. त्यांचे नाव घेणे सोपे आहे; पण वैज्ञानिक दृष्टिकोन स्वीकारणे, प्रश्न विचारणे आणि अन्यायाविरुद्ध उभे राहणे अधिक महत्त्वाचे आहे. बुद्ध आणि डॉ. बाबासाहेबांच्या विचारांची खरी गुरुदक्षिणा म्हणजे बुद्धीला गुलाम होऊ न देणे. आज अंधश्रद्धा, कर्मकांड, बुवाबाजी आणि चमत्कारांच्या नावाखाली सामान्य माणसाची फसवणूक होत आहे. धर्माच्या नावावर समाजात भिंती उभ्या केल्या जात आहेत. अशावेळी बुद्धीचा प्रकाश आणि विवेकाची भूमिका अत्यंत आवश्यक आहे. विवेकवाद म्हणजे परंपरेचा अपमान नव्हे, तर तिची चिकित्सक तपासणी. वैज्ञानिक दृष्टिकोन म्हणजे धर्मद्वेष नव्हे, तर सत्याचा शोध घेण्याची वृत्ती. बुद्धी करुणेशिवाय अपुरी आहे; म्हणून बुद्धांची प्रज्ञा आणि डॉ. बाबासाहेबांचा सामाजिक न्याय यांची सांगड घालणे ही काळाची गरज आहे. आजही विद्यार्थ्यांना प्रश्न विचारण्यापासून रोखले जाते, वैज्ञानिक दृष्टिकोन मांडणाऱ्यांची खिल्ली उडवली जाते आणि अंधश्रद्धेला विरोध करणाऱ्यांना शत्रू मानले जाते. ही परिस्थिती बदलण्यासाठी घरापासून शाळेपर्यंत आणि समाजापासून राजकारणापर्यंत विवेकाचे शिक्षण आवश्यक आहे. गुरू म्हणजे विचारांची कैद करणारा नव्हे, तर स्वतंत्र विचार करण्याची शक्ती देणारा. बुद्धांनी माणसाला स्वतःच्या प्रकाशाचा शोध घ्यायला शिकवले, तर डॉ. बाबासाहेबांनी शिक्षणातून वंचितांना आत्मभान दिले. या दोघांच्या विचारांचा केंद्रबिंदू एकच होता, माणसाला अज्ञान, भीती, जातिभेद, अंधश्रद्धा आणि मानसिक गुलामगिरीतून मुक्त करणे. आजच्या गुरुपौर्णिमेला म्हणूनच नव्या गुरुदक्षिणेची गरज आहे. ती म्हणजे बुद्धांचा विवेक आपल्या विचारांत, डॉ. बाबासाहेबांचा समतेचा विचार आपल्या आचरणात आणि संविधानातील स्वातंत्र्य, समता, बंधुता व न्याय ही मूल्ये आपल्या जीवनात रुजवणे. जात, धर्म, पंथ, भाषा आणि आर्थिक विषमता यांच्या पलीकडे जाऊन प्रत्येक माणसाला माणूस म्हणून सन्मान देणे, हीच बुद्धांना खरी वंदना आणि डॉ. बाबासाहेबांना खरी आदरांजली ठरेल. गुरुपौर्णिमा ही केवळ गुरूंच्या चरणी माथा टेकण्याची परंपरा न राहता विवेक जागवण्याची चळवळ बनली पाहिजे. कारण ज्या समाजात प्रश्न विचारणारे नागरिक असतात, तेथे लोकशाही जिवंत राहते; ज्या समाजात वैज्ञानिक दृष्टिकोन असतो, तेथे अंधश्रद्धेला स्थान नसते आणि ज्या समाजात समता असते, तेथे माणूस माणसाचा शत्रू होत नाही. बुद्धांचा करुणामय विवेक आणि डॉ. बाबासाहेबांचा समतावादी विचार जिवंत ठेवणे हीच प्रगतीची खरी दिशा आहे. आज गुरुपौर्णिमेच्या निमित्ताने तथागत गौतम बुद्धांच्या प्रज्ञेला, करुणेला आणि मानवतावादी विचारांना विनम्र अभिवादन करूया. परमपूज्य डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या ज्ञानक्रांतीला आणि सामाजिक न्यायाच्या संघर्षाला नमन करूया. त्यांचा विचार केवळ घोषणांत न ठेवता जीवनात उतरवण्याची प्रतिज्ञा करूया. गुरूंच्या चरणी फुले अर्पण करण्यापेक्षा त्यांनी दाखवलेल्या मार्गावर चालणे मोठे आहे. बुद्धांना वंदन करण्यापेक्षा त्यांच्या प्रज्ञेचा स्वीकार करणे मोठे आहे. डॉ. बाबासाहेबांना अभिवादन करण्यापेक्षा त्यांच्या संविधानिक मूल्यांचे रक्षण करणे मोठे आहे. हीच खरी गुरुदक्षिणा, हीच खरी गुरुपौर्णिमा आणि हाच खऱ्या अर्थाने बुद्धीसमाजाचा मार्ग. गुरुपौर्णिमेच्या पावन पर्वानिमित्त आपल्या जीवनाला प्रज्ञा, विवेक, समता आणि माणुसकीची दिशा देणाऱ्या तथागत गौतम बुद्धांना आणि परमपूज्य डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांना कोटी कोटी नमन! आपणास व आपल्या परिवारास गुरुपौर्णिमेच्या हार्दिक शुभेच्छा!●●

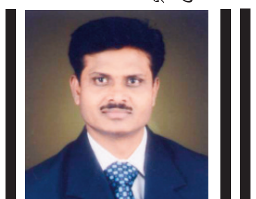
प्रविण बागडे
9923620919

आषाढी एकादशीला धर्मेंद्र प्रधानचा राजीनामा

पंढरीची वारीला केंद्रीय शिक्षामंत्री धर्मेंद्र प्रधान यांचा राजीनामा हा एक केवळ योगायोग आहे.

संपुर्ण महाराष्ट्रात आषाढी एकादशीचा उपवास व पंढरपूरला एकत्र जमलेली वारकरी याचा प्रभाव. सारे गांव, सारे शहर उपवास करीत असतांना आलेली बातमी, बाकी सामाजिक कार्यकर्ता, निसर्ग-प्रेमी, शैक्षणिक क्रांतिचे प्रणेते व बर्फाच्या खोऱ्यात देशाची रक्षासाठी तैनात सैन्यांचा विचार करणारे व यशस्वीरित्या त्यांना उब देणारे तंबू निर्माण करणारे, आंतरराष्ट्रीय मॅगसेसे पुरस्कार विजेते माननीय सोनमजी वांगचूक वयाच्या 59 व्या वर्षी आमरण उपोषण करीत असतांना 21व्या दिवशी जंतर मंतरवर आकस्मिक उचलून आंदोलनाला विस्कळीत करण्याच्या प्रयत्न केला. अमानुष पद्धतीने उचलून त्यांना पडद्याआड सफदरगंज दवाखान्यात हालविण्यात आले. 20 जुलै 2026 तारखेचा मोर्चा संसदेवर जाऊ देणार नाही याची दखल देत पोलीसांकडून अश्रुधूळ, लाठीचार्ज व अन्य दडपशाही कृत्य करीत तरूणाईच्या भावनेला चिथवले गेले. मुलांचे जीव गेले, डोके फुटले, जखमी झाले. माननीय सोनम वांगचूक यांनी दवाखान्यातही उपोषण सोडले नाही. त्यांची पत्नि डॉ. गीतांजली ही रिंगणात उतरल्या व त्यांनी ही आंदोलनाला पाठबळ दिले. सर्व राजकीय पक्षांनी आपला पाठिंबा जाहिर करीत तरूणाईला बळ दिले. सोनम वांगचूक सरांनी 26 व्या दिवशी उपवास सोडावा. ही बातमी संपूर्ण भारत देशात एक आनंदाची लहर घेऊन आली. तरूण विद्यार्थी ज्यांनी शैक्षणिक क्षेत्रात घडत असलेले घोटाळे, स्पर्धा परिक्षेत होणारी पेपर-फोडी याला उजागर करित व राष्ट्राचे सर्वोच्च न्यायाधिषने15 मे 2026 ला एका केसच्या प्रकरणात तरूण पिढी वर वापरलेली शब्द ‘कॉकरोच व किटके’ हे अपमानित करणारे शब्दाने भडकलेले तरूण नागरिकांनी जेव्हा मोर्चा खोलला, तेव्हा बॉस्टनमध्ये शिक्षण पुर्ण करून नौकरी शोधित असलेले तरूण, जागरूक व तडफदार नागरिकाने ज्याचे नाव अभिजीत दिपके आहे, मासमिडीयाचा वापर करीत एक आवाहन केले कि जे स्वतःला कॉकरोज समजतात त्यांनी एकत्र यावे. त्याचा तरूण विद्यार्थीवर उत्साहीत प्रतिसाद बघून शासन प्रणालीने त्यावर प्रसार बंदी घातली. एक दरवाजे बंद केले की अनेक दारवाजे उघडतात. कॉकरोच जनता पार्टी एका चेष्टेने उभी झाली. तरूण पिढीचा एक बुलंद आवाज झाला. शैक्षणिक घोटाळ्यांची परत उतरत गेली. अभिजीत दिपकेंनी बोस्टन वरून भारतात येत दिल्ली विमानतळावर उतरताच, आंदोलकांना कॉकरोच जनता पार्टीच्या बैनर खाली जंतर मंतर वर एकत्र येऊन पहिली मागणी टाकली, केंद्रिय शिक्षामंत्री धर्मेंद्र प्रधानांचा राजीनामा. ‘हम चलते गए, लोग मिलते गए, कारवा बनता गया, ताकत बढती गई.’ अपयशी ठरलेली सरकारी यंत्रणेतील अधिकारी/मंत्रालय यांनी नैतिक जवाबदारी स्विकारावी व मंत्री महोदयाचा राजीनामा घेणे एवढेच होते. पण कोणी टस किंवा मस होईना. दिल्ली, पूणे, नागपूर राजस्थानवर आंदोलक एकत्र आले व शेवटचा टप्पा जंतर-मंतर दिल्ली. 20-30 विध्यार्थानी पेपरफुटी निराशे पायी उज्वल भविष्याची आशा सोडली व आत्महत्येचा मार्ग निवडला. अशी पेपर फूटी एकदा दोनदा नव्हे तर निरंतर चालू होती. शासनाचे अधिकारी व राज्यकर्ते याकडे दुर्लक्ष करीत मुकदर्शित आहेत असे सर्व सामान्यांचा समज प्रज्वलीत झाला. पण कोणी बोलायला तयार नाही, सर्वांचे घशे हताशाने कोरडे पडले होते. पालक व विद्यार्थी पैसे ओतुन थकले होते. लोकलाज सहन करीत होते. पण घोटाळे थांबेना. सहनशक्तिने सीमा ओलांडली व भावनांचा उद्रेक स्वाभाविक होता, तो झालाच. राजकिय यंत्रणेने त्याला शमवण्याचे पुरेपूर प्रयत्न केले. लोकशाहीत लोक-आंदोलन व आवाज बळकट असतो. जास्त वेळ छळणे व टाळणे, तोही बळाचा वापर करून तुडवने शक्य होत नसते. आंदोलन चिघळले, मुले घर-दार सोडून दिल्लीला जंतर-मंतरवर आले. सारे रस्ते जाम झाले. संपूर्ण देशात व शहरा-शहरात विरोध होऊ लागला. मनातली भिती संपली, यापेक्षा वाईट काय? असे प्रश्न सर्व सामान्य विद्यार्थी विचारू लागले. मरो या मारो ही भावना जागृत झाली. राज्यकर्तेच्या लक्षात आले. शेवटी न झुकणारी राजकिय व्यवस्था हतबल झाली. आम्ही व आमचा पक्ष कधी राजीनामा देत नसतो म्हणणारे शेवटी झुकले व धर्मेंद्र प्रधानांनी आपल्या पदाचा राजीनामा दिला. हा खरा लोकशाहीचा विजय आहे असे सर्वत्र मानले जाते. उपोषण सोडले, पण आंदोलन स्थगिती नाही. शिक्षण व्यवस्थेत सुधार व जीव गमावलेल्या परिवाराला नुकसान भरपाई व पर्याप्त आर्थिक मोबदला अजून बाकी आहे. तारूण्याची शक्ति तपासु नये, त्यांना स्वाभिमानाने वागवा, योग्य शैक्षणिक आणि रोजगाराची संधी उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहेत. शेवटी लोकशाही व्यवस्थेचा विजय झाला आहे. हे राष्ट्राला विसरून चालणार नाही. ‘कौन कहते है आसमॉ को छू नही सकते, एक पत्थर तो तबीयत से उछालो।’●●

बिपीन स.गजभिये
मो. 9823593577

अतिवृष्टीग्रस्तांना प्रत्येकी ५० हजारांची मदत द्या; अन्यथा तहसील कार्यालयाला टाळे ठोकू : आक्रमण युवक संघटना

नागपूर : नागपूर शहर व नागपूर ग्रामीण भागात झालेल्या अतिवृष्टीमुळे बाधित झालेल्या नागरिकांना शासनाने तातडीने सर्वेक्षण करून प्रत्येक कुटुंबाला ५० हजार रुपयांची आर्थिक मदत द्यावी, अशी मागणी आक्रमण युवक संघटनेच्या वतीने करण्यात आली. यासंदर्भात तहसीलदार खंडारे यांना निवेदन सादर करण्यात आले. निवेदनात नमूद करण्यात आले आहे की, अतिवृष्टीमुळे सावनेर, कुही, उमरेड, कामठी, कन्हान तसेच नागपूर शहरातील बिनाकी ले आऊट, जरीपटका, वैशाली नगर, वर्धमान नगर, नरेंद्र नगर, त्रिमूर्ती चौक, इमामवाडा आदी परिसरांमध्ये पावसाचे पाणी घरांमध्ये शिरल्याने नागरिकांचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झाले आहे. घरगुती साहित्य, इलेक्ट्रॉनिक वस्तू, विद्यार्थ्यांची पाठ्यपुस्तके व इतर जीवनावश्यक वस्तूंची मोठ्या प्रमाणात हानी झाली आहे. या पार्श्वभूमीवर शासनाने तात्काळ पंचनामे करून नुकसानग्रस्तांना प्रत्येकी ५० हजार रुपयांची आर्थिक मदत द्यावी, अशी मागणी आक्रमण संघटनेने केली आहे. तसेच ही मदत लवकरात लवकर जाहीर न झाल्यास तहसीलदार कार्यालयाला घेराव घालून कार्यालयाला टाळे ठोकण्यात येईल, असा इशाराही आक्रमण युवक संघटनेने दिला. यावेळी जिल्हा संयोजक ओपूल तामगाडगे, जिल्हाध्यक्ष विशाल बनसोड, जिल्हा महासचिव सूरज पुराणिक, शहर सचिव अजय गायकवाड, विक्की वानखेडे, अविष्कार कांबळे, पंकज नाखले, जुगनू डांगरे, राजू मेश्राम तसेच संघटनेचे पदाधिकारी व कार्यकर्ते उपस्थित होते.

प्रकाशगड येथे कंत्राटी कामगारांच्या विविध प्रश्नांवर सकारात्मक बैठक

मुंबई : प्रकाशगड, मुंबई येथे महावितरणचे अधिकारी, क्रिस्टल इंटिग्रेटेड सर्व्हिसेस व स्मार्ट सर्व्हिसेस कंपनीच्या प्रतिनिधींसोबत तांत्रिक अॅप्रेंटिस कंत्राटी कामगार असोसिएशनची महत्त्वपूर्ण बैठक पार पडली. या बैठकीस राज्य कार्याध्यक्ष विक्की कावळे व राज्य उपाध्यक्ष धिरज घायवट उपस्थित होते. बैठकीत कंत्राटी कामगारांच्या विविध प्रलंबित प्रश्नांवर सविस्तर चर्चा करण्यात आली. प्रत्येक सबस्टेशनवर पुरेसे ऑपरेटर नियुक्त करून साप्ताहिक सुट्टी देणे, स्टेशनरी साहित्य व पिण्याच्या पाण्याची सुविधा उपलब्ध करणे, सुरक्षा साहित्य (PPE) वाटप, दर महिन्याच्या ७ तारखेला वेतन अदा करणे, वेतनातील कपात, बोनस, रजा व थकीत एरिअर्स, पेमेंट स्लिप, PF व ESIC तसेच इतर विविध मागण्यांवर सकारात्मक चर्चा झाली. बैठकीत दोन सबस्टेशनसाठी एक रिलीव्हर ऑपरेटर नियुक्त करून सर्व ऑपरेटरांना साप्ताहिक सुट्टी देण्याचे आश्वासन देण्यात आले. उर्वरित

सबस्टेशनवर आवश्यक सुविधा व सुरक्षा साहित्य लवकरच उपलब्ध करून देण्यात येणार असल्याचे संबंधित कंपन्यांनी सांगितले. वेतन वेळेत देण्यासाठी हजेरीपत्रक ३ तारखेपर्यंत सादर करण्याचे निर्देश देण्यात आले असून विलंब करणाऱ्यांवर कारवाई केली जाणार आहे. बोनस, थकीत एरिअर्स तसेच PF व ESIC संदर्भातील प्रलंबित बाबींची चौकशी करून लवकरच निर्णय घेण्यात येईल, असे अधिकाऱ्यांनी स्पष्ट केले. तसेच कामगारांच्या तक्रारींचे त्वरित निराकरण करण्यासाठी संबंधित कंपन्यांच्या प्रतिनिधींचे संपर्क तपशील संघटनेला उपलब्ध करून देण्यात आले. बैठकीतील निर्णयांमुळे कंत्राटी कामगारांच्या विविध प्रलंबित प्रश्नांच्या सोडवणुकीस गती मिळेल, असा विश्वास संघटनेच्या पदाधिकाऱ्यांनी व्यक्त केला.

चौधरी लेआउट येथे बोधीवृक्ष लागवड करून प्रथम धम्मचक्र प्रवर्तन दिन साजरा

नागपूर : धम्मचक्र प्रवर्तन दिन आणि गुरुपौर्णिमेच्या निमित्ताने हुडकेश्वर रोड, क्विनलँड फ्रंट, चौधरी लेआउट येथील मोकळ्या जागेत बोधीवृक्षाची लागवड करून अनोख्या पद्धतीने उत्सव साजरा केला. यावेळी भगवान बुद्धांनी सारनाथ येथे पाच भिक्षूंना धम्माची दीक्षा देऊन धम्मचक्र गतिमान केलेल्या ऐतिहासिक घटनेचे स्मरण करण्यात आले. तसेच अलीकडेच सारनाथ येथील धम्मक्षेत्राला युनेस्कोकडून जागतिक वारसा (World Heritage) दर्जा मिळाल्याबद्दल आनंद व्यक्त करण्यात आला. या वृक्षारोपण उपक्रमात शिक्षक ज्ञानेश्वर साखरे, सेवानिवृत्त डब्ल्यूसीएल कर्मचारी, धम्मप्रचारक व सामाजिक कार्यकर्ते गरीबदास गजभिये, उपासिका शिल्पा मकेश्वर तसेच बालक राकेश यांनी सहभाग घेऊन सहकार्य केले. यावेळी उपस्थितांनी बोधीवृक्षाचे संवर्धन करण्याचा संकल्प व्यक्त केला. भविष्यात हा वृक्ष पर्यावरण संवर्धनास हातभार लावेल, प्राणवायू देईल आणि त्याच्या छायेखाली धम्म, मैत्री व मानवतेचा संदेश अधिक बळकट होईल, असा विश्वास व्यक्त करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या शेवटी सर्वांच्या मंगलमय जीवनासाठी मंगलकामना दिल्या.

महत्वाचे

भदंत पंय्याबोधी थेरो यांच्या १७ व्या वर्षावासास प्रारंभ

नांदेड : आषाढ पौर्णिमेच्या निमित्ताने अखिल भारतीय भिक्खू संघाचे जिल्हाध्यक्ष तथा धम्मगुरू संघनायक भदंत पंय्याबोधी थेरो यांच्या १७ व्या वर्षावासास तालुक्यातील खुरगाव-नांदुसा परिसरातील श्रामणेर प्रशिक्षण केंद्रात प्रारंभ झाला. यावेळी त्यांचे शिष्य भिक्खू शीलधम्मो, भिक्खू श्रद्धानंद, भिक्खू सारिपुत्त आणि भिक्खू सुबोधी यांच्या पहिल्या वर्षावास अधिष्ठानालाही सुरुवात करण्यात आली. भदंत पंय्याबोधी थेरो यांना १४ नोव्हेंबर २००९ रोजी महाबोधी विहार येथे ब्रह्मदेशातील भदंत चंद्रबोधी महास्थवीर यांच्या हस्ते उपसंपदा देण्यात आली होती. तेव्हापासून त्यांचा अखंड वर्षावास सुरू असून, यंदाचा १७ वा वर्षावास आषाढ पौर्णिमेपासून सुरू होऊन आश्विन पौर्णिमेला समाप्त होणार आहे.

भीमोदय बुद्ध विहारात आज साप्ताहिक धम्म प्रबोधन

नागपूर : राष्ट्रीय बौद्ध महासभा व भीमोदय मंडळ, भीमोदय बुद्ध विहार यांच्या संयुक्त विद्यमाने गुरुवार, ३० जुलै २०२६ रोजी सायंकाळी ७ वाजता विश्वकर्मा नगर येथील भीमोदय बुद्ध विहारात साप्ताहिक धम्म प्रबोधनाचे आयोजन करण्यात आले आहे. या कार्यक्रमात वंदना संघ, दीक्षाभूमी येथील श्रीराम बनसोड हे 'बुद्ध आणि त्यांचा धम्म' या विषयावर मार्गदर्शन करणार आहेत. आयोजकांनी धम्मप्रेमी, उपासक-उपासिका व नागरिकांनी मोठ्या संख्येने उपस्थित राहून कार्यक्रमाचा लाभ घ्यावा, असे आवाहन केले आहे.

कोराडी औष्णिक विद्युत केंद्राच्या मुख्य अभियंतापदी सुदीप राणे

नागपूर : महानिर्मितीच्या कोराडी औष्णिक विद्युत केंद्राच्या मुख्य अभियंतापदी सुदीप राणे यांची पदोन्नतीवर नियुक्ती करण्यात आली आहे. यापूर्वी ते उपमुख्य अभियंता म्हणून कार्यरत असून, ३० मार्च २०२६ पासून मुख्य अभियंत्यांचा अतिरिक्त कार्यभार सांभाळत होते. सन १९९८ मध्ये कनिष्ठ अभियंता म्हणून सेवेत दाखल झालेल्या राणे यांचे पहिले नियुक्तीस्थळही कोराडी औष्णिक विद्युत केंद्रच होते. सुमारे २८ वर्षांच्या सेवेनंतर त्यांची त्याच केंद्रावर मुख्य अभियंता म्हणून नियुक्ती झाली आहे. त्यांनी यांत्रिकी अभियांत्रिकी पदवी तसेच विश्वेश्वरय्या राष्ट्रीय तंत्रज्ञान संस्था येथून एम.टेक. पदवी प्राप्त केली आहे. वीज निर्मिती, संचालन, देखभाल व प्रकल्प व्यवस्थापनातील त्यांच्या अनुभवाच्या बळावर कोराडी औष्णिक विद्युत केंद्र उत्कृष्ट कामगिरी करेल, असा विश्वास अधिकारी व कर्मचाऱ्यांनी व्यक्त केला आहे.

सुरक्षा रक्षकांच्या मागण्यांसाठी महावितरण कार्यालयात निवेदन

अकोला : अकोला जिल्ह्यातील विविध सौर ऊर्जा प्रकल्पांवर कार्यरत सुरक्षा रक्षकांना किमान वेतन, बोनस, घरभाडे, पीएफ, ओव्हरटाईम, साप्ताहिक सुट्टी, सुरक्षितता साधने आदी कायदेशीर सुविधा मिळत नसल्याचा आरोप करत महाराष्ट्र राज्य वीज निर्मिती रोजंदारी मजूर सेनेने महावितरण कार्यालयात निवेदन दिले. संघटनेने मे. सीआयएसबी सेक्युरिटी एजन्सीवर सुरक्षा रक्षकांची पिळवणूक केल्याचा आरोप केला असून, सात दिवसांत सर्व कायदेशीर हक्क प्रदान करावेत, अन्यथा लोकशाही मार्गाने आंदोलन छेडण्यात येईल, असा इशारा संघटनेचे केंद्रीय कार्याध्यक्ष जी.एम. भालेराव यांनी दिला.

कर्मश्री दुर्गादास रक्षक स्मृती पुरस्कार सोहळा ४ ऑगस्टला

श्रीपाद अपराजीत व प्रमोद काळबांडे यांना जीवनगौरव पुरस्कार

नागपूर : कर्मश्री दुर्गादास रक्षक यांचा ४ ऑगस्ट हा स्मृतिदिन. नागपूर शहरात ते आदर्श उद्योजक म्हणून प्रसिद्ध होते. दुर्गादासजी रक्षक हे राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांचे स्नेहबंधू होते. श्रीगुरुदेव सेवा मंडळाच्या चळवळीत त्यांचे मोठे योगदान राहिले आहे. त्यांच्या स्मृतिप्रीत्यर्थ दरवर्षी समाजजीवनात उल्लेखनीय योगदान देणाऱ्या समाजसेवकांना 'जीवन गौरव पुरस्कार' देऊन सन्मानित केले जाते. आतापर्यंत श्रीगुरुदेव सेवा मंडळाचे ज्येष्ठ प्रचारक आचार्य हरीभाऊ वेरूळकर, आदिवासींच्या उत्थानासाठी कार्यरत डॉ. सतीश गोगुलवार, वनराईचे डॉ. गिरीश गांधी, समाज

प्रबोधनकार सत्यपाल महाराज, कृषी अर्थतज्ञ विजय जावंधिया, आंतरराष्ट्रीय खेळाडू इश्तर कुजूर यांना हा पुरस्कार प्रदान केला आहे. यावर्षी पत्रकारिता क्षेत्रात मोलाचे योगदान देणारे ज्येष्ठ पत्रकार श्रीपाद अपराजीत आणि कार्यरत संपादक प्रमोद काळबांडे यांना जीवन गौरव पुरस्काराने सन्मानित करण्यात येणार आहे.

हा प्रेरणादायी सन्मान सोहळा ४ ऑगस्ट २०२६, मंगळवार रोजी दुपारी ३ ते ५ या वेळेत डॉ. सत्यनारायण नुवाल गुरुकुल व्यसनमुक्ती उपचार व पुनर्वसन केंद्र, दाभा, नागपूर येथील सभागृहात होणार आहे.

या सोहळ्याचे अध्यक्षस्थानी डॉ. गिरीश गांधी राहतील. प्रमुख अतिथी म्हणून अनिल देशमुख, माजी गृहमंत्री, महाराष्ट्र राज्य, ज्येष्ठ पत्रकार विकास झाडे, श्रीगुरुदेव अध्यात्म गुरुकुलचे रवी मानव आणि कर्मश्री दुर्गादास रक्षक स्मृती प्रतिष्ठानचे विश्वस्त ज्ञानेश्वर रक्षक उपस्थित राहतील. या सोहळ्याचे साक्षीदार व्हावे, असे आवाहन मृन्मयी रक्षक यांनी केले आहे.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सामाजिक न्याय भवन येथे वृक्षारोपण

संवाद मित्र जयंत साठे,

नागपूर : पर्यावरण संवर्धन व हरीतक्रांतीचा संकल्प घेऊन डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर सामाजिक न्याय भवन, नागपूर येथील परिसरात भव्य वृक्षारोपण कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या उपक्रमात आवळा, जांभूळ, डाळिंब, शेवगा, जांब, सीताफळ यांसारख्या विविध प्रकारच्या झाडांची लागवड केली आहे. कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे व्यवस्थापकीय संचालक, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर समता प्रतिष्ठानचे सुरेंद्र पवार, समाज कल्याण विभागाचे प्रादेशिक उपायुक्त प्रसाद कुळकर्णी, इतर मागास बहुजन कल्याण विभागाचे प्रादेशिक उपसंचालक विजय वाकुलकर, जिल्हा जात प्रमाणपत्र पडताळणी समितीचे उपायुक्त डॉ.

मंगेश वानखडे, सहाय्यक संचालक अतुलकुमार वासनिक आणि जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, सुखदेव कौरती यांच्या हस्ते वृक्षारोपण केले. यावेळी सहाय्यक लेखाधिकारी ईशा भूते, अनामिका बाराहाते, दीपक कुसरे, मनोहर उचे, छाया बागडे, निलोफर अली, दिनेश सुखदेवे, आरती सुखदेवे, अर्चना सातघरे, सारिका बोरकर, जयश्री धवराळ, प्रिती भांगे, गणेश बच्छे, हेमंत खवशी, विवेक दांडेकर, विवेक गजभिये, गजानन शेळके, अमित कांबळे, चंदन त्रिमले, सुहानी कोवे, प्रतिभा डागोर, वैभव भारती तसेच प्रादेशिक उपायुक्त समाज कल्याण विभाग कार्यालयातील सर्व अधिकारी-कर्मचारी आणि क्रिस्टल कंपनीचे सर्व कर्मचारी यांच्या हस्तेही वृक्षारोपण केले. या उपक्रमाद्वारे पर्यावरण संवर्धनाचा संदेश देताना भविष्यातील पिढ्यांसाठी हिरवेगार वातावरण निर्माण करण्याचा संकल्प केला.

डॉ. मोतीलाल चौधरी यांना 'नॅशनल बिझनेस एक्सलन्स अवॉर्ड २०२६'

नागपूर : सुप्रसिद्ध रिअल इस्टेट उद्योजक, माई ग्रुपचे प्रमुख तथा माई फाउंडेशनचे अध्यक्ष डॉ. मोतीलाल चौधरी यांना नवी दिल्ली येथील हॉटेल लीला अँबियन्समध्ये आयोजित नॅशनल लीडरशिप कॉन्क्लेव्ह २०२६ मध्ये 'नॅशनल बिझनेस एक्सलन्स अवॉर्ड २०२६' या प्रतिष्ठेच्या राष्ट्रीय पुरस्काराने गौरविण्यात आले. ग्लोबल एक्सलन्स फोरमच्या वतीने आयोजित या भव्य सोहळ्यात भारतातील विविध राज्यांतील उद्योगपती, उद्योजक, शिक्षण, एव्हिएशन, कृत्रिम बुद्धिमत्ता (एआय) आणि इतर क्षेत्रांतील मान्यवरांसह आफ्रिका, जर्मनी, अमेरिका, युनायटेड किंग्डम, संयुक्त अरब अमिराती (यूएई) आदी देशांतील सुमारे ५०० प्रतिष्ठित व्यक्ती सहभागी झाल्या होत्या. त्यांच्या सामाजिक व व्यावसायिक योगदानाची दखल घेत यापूर्वी त्यांना 'समाजाचा गौरव' (२०१८), अमेरिकन ईस्ट कोस्ट विद्यापीठाची मानद डॉक्टरेट (२०२३), महाराष्ट्र उद्योग पुरस्कार (२०२३), इंडियन आयकॉन अवॉर्ड (२०२४), नॅरेडको प्राईड ऑफ रिअल इस्टेट

अवॉर्ड (२०२५) आणि भारत सन्मान (२०२५) यांसारख्या प्रतिष्ठित पुरस्कारांनी गौरविण्यात आले आहे. 'नॅशनल बिझनेस एक्सलन्स अवॉर्ड २०२६' हा त्यांच्या कार्यातील आणखी एक मानाचा टप्पा ठरला आहे. परिषदेत 'विकसित भारत २०४७' या विषयावर देश-विदेशातील तज्ज्ञांनी मार्गदर्शन केले. या प्रसंगी माई ग्रुपचे प्रकाश बघेले, निलेश बोपचे, शिवकुमार पारधी, जैलाल पटले, उमेश महंत, हिरालाल पराडकर, श्रीकृष्ण तळेगावकर, शेखर अलोणे आदी उपस्थित होते.

शिष्यवृत्ती परीक्षेत शिवनी उच्च प्राथमिक शाळेच्या विद्यार्थ्यांचे घवघवीत यश

नागपूर : महाराष्ट्र राज्य परीक्षा परिषद, पुणे आयोजित शिष्यवृत्ती परीक्षा २०२६ चा नुकताच निकाल जाहीर झाला असून शिवनी येथील उच्च प्राथमिक शाळेच्या तीन विद्यार्थ्यांनी उल्लेखनीय यश संपादन केले आहे. इयत्ता चौथीची विद्यार्थिनी अविष्का गणेश मडावी, तसेच इयत्ता पाचवीचे लकी रुपेश छापेकर आणि पल्लवी नागोराव सोनुले हे विद्यार्थी शिष्यवृत्ती परीक्षेत पात्र ठरले आहेत. विद्यार्थ्यांच्या या यशामुळे शाळेसह संपूर्ण गावात आनंदाचे वातावरण निर्माण झाले आहे. विद्यार्थ्यांच्या यशाबद्दल शिवनी ग्रामपंचायतीच्या सरपंच माधुरी कोरडे, उपसरपंच मंदा गोमकर, ग्रामपंचायत सदस्य, शाळा व्यवस्थापन समितीचे अध्यक्ष भिमराव गोमकर, उपाध्यक्ष

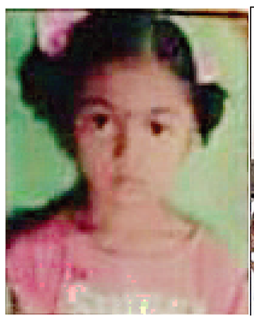

धम्मदीप मानेगुडधे तसेच समिती सदस्यांनी विद्यार्थ्यांचे अभिनंदन करून त्यांच्या उज्ज्वल भविष्यासाठी शुभेच्छा दिल्या. विद्यार्थ्यांच्या यशामुळे पालकांनीही आनंद व्यक्त केला. शाळेचे मुख्याध्यापक अनुज हुलके, मार्गदर्शक शिक्षक वाल्मिक वैद्य आणि रजनीगंधा वंजारी यांनी विद्यार्थ्यांचे विशेष अभिनंदन करत त्यांच्या यशामागील मेहनत, सातत्यपूर्ण अभ्यास आणि पालकांचे सहकार्य यांचे कौतुक केले. तसेच भविष्यातही शाळेचे विद्यार्थी विविध स्पर्धा परीक्षांमध्ये असेच यश संपादन करतील, असा विश्वास त्यांनी व्यक्त केला.

मनीषा कांबळे यांना राष्ट्रीय साहित्य सूर्य तेजोमय पुरस्कार'

पुणे : आसरा सोशल फाउंडेशन, पुणे आणि ओम पब्लिकेशन, महाराष्ट्र यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित 'उत्कर्ष भारत सन्मान सोहळा-२०२६' मध्ये यवतमाळ जिल्ह्यातील कवयित्री, लेखिका व समीक्षक मनीषा आनंदराव कांबळे यांना 'राष्ट्रीय साहित्य सूर्य तेजोमय पुरस्कार' प्रदान करून गौरविण्यात आले. पुण्यातील पत्रकार भवन येथे झालेल्या या सोहळ्यात ज्येष्ठ साहित्यिक डॉ. श्रीपाल सबनीस, अभिनेते विजय गोखले आदी मान्यवरांच्या हस्ते त्यांचा सन्मान करण्यात आला. साहित्य, समाजप्रबोधन, स्त्री सक्षमीकरण आणि मानवकल्याणासाठीच्या त्यांच्या कार्याची दखल घेत हा पुरस्कार देण्यात आला. त्यांच्या या यशाबद्दल विविध क्षेत्रातील मान्यवरांनी अभिनंदन करून पुढील वाटचालीस शुभेच्छा दिल्या.

रेशन कार्यालयातील सर्व्हर समस्येमुळे नागरिक त्रस्त

नागपूर : नागपूर शहरातील अन्न व नागरी पुरवठा विभागाच्या रेशन कार्ड कार्यालयांमध्ये वारंवार उद्भवणाऱ्या सर्व्हर समस्येमुळे नागरिकांना मोठ्या गैरसोयीचा सामना करावा लागत असल्याचा आरोप करत शिवसेना (उद्धव बाळासाहेब ठाकरे) प्रणीत महाराष्ट्र शिव माथाडी कामगार सेनेच्यावतीने अन्न व नागरी पुरवठा अधिकाऱ्यांना निवेदन देऊन तातडीने कायमस्वरूपी उपाययोजना करण्याची मागणी केली

आहे. निवेदनात म्हटले आहे की, नवीन रेशन कार्ड काढणे, कुटुंबातील सदस्यांची नावे समाविष्ट करणे, माहितीतील दुरुस्ती, ई-केवायसी तसेच इतर विविध कामांसाठी नागरिकांना वारंवार कार्यालयात जावे लागते. मात्र, कार्यालयातील ऑनलाइन सर्व्हर सतत बंद पडत असल्याने किंवा तांत्रिक अडचणी निर्माण होत असल्याने अनेक तास प्रतिक्षा करूनही कामे होत नाहीत. परिणामी नागरिकांना पुन्हा पुन्हा कार्यालयाच्या फेऱ्या माराव्या लागत असून त्यांचा वेळ आणि आर्थिक नुकसान होत आहे. विशेषतः दक्षिण नागपूर, हुडकेश्वर रोड तसेच शहराच्या दूरवरच्या भागांतून सिव्हिल लाईन्स येथील अन्न व नागरी पुरवठा कार्यालयात येणाऱ्या नागरिकांचा संपूर्ण दिवस वाया जात आहे. रोजंदारीवर काम करणाऱ्या कामगार व गरीब कुटुंबांची दिवसाची मजुरी बुडत असून, त्यांच्यात तीव्र नाराजीचे वातावरण निर्माण झाले आहे. या गंभीर समस्येची तातडीने दखल घेऊन ऑनलाइन सर्व्हर कायमस्वरूपी सुरळीत ठेवण्यासाठी प्रभावी उपाययोजना कराव्यात तसेच नागरिकांना वेळेत व विनाअडथळा सेवा उपलब्ध करून द्यावी, अशी मागणी शिवसेनेच्या शिष्टमंडळाने निवेदनाद्वारे केली. यावेळी सिद्धेश्वर (सिद्धू) कोमजवार, मन्नू दत्ता, मुन्नाजी महाजन, राठीजी, ललित नायडू, दीपक पोहणेकर, उपाध्येयजी, मनोज कुहीकर यांच्यासह शिवसेनेचे पदाधिकारी व कार्यकर्ते उपस्थित होते.

नागपूर पोलीस हेल्थ मिशनच्या पहिल्या टप्प्याला उत्स्फूर्त प्रतिसाद

नागपूर : भोंगळे चॅरिटेबल फाउंडेशन, आय. एफ. पी. डब्ल्यू. डी., सिक्स सिग्मा आणि इंडियन मेडिकल असोसिएशन (IMA) नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने राबविण्यात आलेल्या 'नागपूर पोलीस हेल्थ मिशन' या उपक्रमाच्या पहिल्या टप्प्यांतर्गत लक्कडगंज पोलीस ठाण्यात मोफत आरोग्य तपासणी

शिबिराचे उत्साहपूर्ण वातावरणात आयोजन करण्यात आले. या शिबिरात ९० हून अधिक पोलीस अधिकारी व कर्मचाऱ्यांनी सहभाग घेत रक्तशर्करा (ब्लड शुगर), हिमोग्लोबिन तसेच सर्वसाधारण आरोग्य तपासणीचा लाभ घेतला. या शिबिराला पोलीस उपायुक्त (परिमंडळ-३) राहुल मदने यांची प्रमुख उपस्थिती लाभली. तसेच परिमंडळ-३ अंतर्गत येणाऱ्या विविध पोलीस ठाण्यांचे वरिष्ठ पोलीस निरीक्षकही यावेळी उपस्थित होते. पोलिसांच्या आरोग्य संवर्धनासाठी राबविण्यात आलेल्या या उपक्रमाचे उपस्थितांनी कौतुक केले. याप्रसंगी भोंगळे चॅरिटेबल फाउंडेशनचे अध्यक्ष डॉ. शालिग्राम भोंगळे, कोषाध्यक्षा डॉ. प्रीती भोंगळे आणि सचिव यश भोंगळे उपस्थित होते. तसेच आयएमए जेडीएनचे राज्य सहसंयोजक डॉ. सुयश, राज्य सहसचिव डॉ. बलजित, नागपूर चेअरमन डॉ. चिन्मय, महासचिव डॉ. लोकेश तसेच मोफत पॅथॉलॉजी सेवा उपलब्ध करून देणाऱ्या मिठास हेल्थकेअर प्रायव्हेट लिमिटेडचे विवेक यांनीही शिबिरात सहभाग नोंदविला. या आरोग्य शिबिराच्या यशस्वी आयोजनासाठी लक्कडगंज पोलीस ठाण्याचे वरिष्ठ पोलीस निरीक्षक मुकुंद कावडे आणि त्यांच्या संपूर्ण पथकाने उत्कृष्ट नियोजन व सहकार्य केले. पोलिसांच्या आरोग्याची नियमित काळजी घेण्याच्या उद्देशाने सुरू करण्यात आलेल्या 'नागपूर पोलीस हेल्थ मिशन' अंतर्गत भविष्यात शहरातील इतर पोलीस ठाण्यांमध्येही अशाच स्वरूपाचे मोफत आरोग्य तपासणी शिबिरे आयोजित करण्यात येणार असल्याची माहिती आयोजकांनी दिली.

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सीम), हिंगणा, एआय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. RNI No. MAHMAR 2020/84035 Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Publisched at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648